

DOL op o.b.s. de Dorpsschool

(Doorlopende Ondersteunings Lijn)

De 7 zekerheden van Passend onderwijs

zijn voor ons samenwerkingsverband:

- Samenwerken rond en met het kind.
- Uitgaan van ondersteuningsbehoeften.
- Vertrouwen.
- Communicatie.
- Handelingsgericht.
- Continuïteit.
- Kwaliteit.

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Korte terugblik	3
3.	Uitgangspunten van deze doorlopende ondersteuningslijn	4
4.	Piramide van ondersteuning	5
4.1	Basisondersteuning (niveau 1)	7
4.2	Extra ondersteuning (niveau 2)	10
4.3	Intensieve ondersteuning (niveau 3)	12
5.	Doorlopende ondersteuningslijn (DOL)	15
6.	Schema DOL op Passend onderwijs	16
6.1	HGPD-intern	18
6.2	Trajectoverleg	19
6.3	Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP)	20
6.4	Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (Commissie TLV)	23
6.5	Beraad Extra Aandacht (BEA)	23
7.	Ouderbetrokkenheid	23
8.	Handelingsgericht werken	24
9.	Wet- en regelgeving	24
10.	Huidig toezicht- en waarderingskader inspectie	25
	Overzicht bijlagen	26
Bijlage 1	Schema DOL op Passend onderwijs met kleur en verwijzingen POP	
Bijlage 2	Formulier Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP)	
Bijlage 3	Handreiking POP	
Bijlage 4	(Mogelijke) onderwijs- en ondersteuningsbehoeften	
Bijlage 5	(Mogelijke) onderwijs- en ondersteuningsbehoeften kleuters	
Bijlage 6	Informatie over Gespecialiseerde uitvoerder (GESP-ER)	
Bijlage 7	Informatie over PAC	
Bijlage 8	Informatie over arrangementen	
Bijlage 9	Protocol afname en invoeren Cito-toetsen	
Bijlage 10	Toelaatbaarheidscriteria Voortgezet Onderwijs	
Bijlage 11	Taakprofiel Intern begeleider (IB)	

1 Inleiding

Deze notitie is een uitwerking van het DOL op Passend Onderwijs van Sine Limite, dat gebaseerd is op het Ondersteuningsplan "Passend onderwijs duurzaam verder ontwikkelen". In de komende planperiode (1 augustus 2015 tot 1 augustus 2019) willen we het onderwijs op de Dorpsschool duurzaam verder ontwikkelen. Dit betekent dat het in samenhang met bestaande en komende ontwikkelingen gebeurt, met goede communicatie en in samenwerking met partners en met kwaliteitsborging.

Er is gebruik gemaakt van stukken die in de WSNS-periode ontwikkeld zijn door de werkgroep en formulieren van een aantal scholen in het samenwerkingsverband. Omdat er aangesloten wordt bij de wettelijke kaders, is een groot deel van de paragrafen over het OPP overgenomen uit de brochure van de PO-Raad "Ontwikkelingsperspectief in het basisonderwijs" (2014).

Visie van de Dorpsschool op ontwikkeling en onderwijs

Kinderen hebben verschillende capaciteiten op uiteenlopende gebieden. Iedereen is immers verschillend. We proberen elk kind datgene op kennis-, motorisch en sociaal emotioneel gebied te 'leren' wat voor dat kind haalbaar is. Dat betekent, dat we dus uitgaan van de individuele mogelijkheden van ieder kind zonder het sociale aspect te vergeten.

De leerkrachten willen daarbij vooral vertrouwen geven en het kind ondersteunen. Het is een uitdaging voor de leerkracht om tegemoet te komen aan de verschillen die er zijn tussen kinderen, door onderwijs te geven dat qua vorm, inhoud en timing het beste aansluit bij de mogelijkheden en behoeften van het kind.

Het didactisch handelen van de leerkrachten is afgestemd op de behoeften en mogelijkheden van zowel de groep kinderen als geheel als op het individuele kind. Het begeleiden naar zelfstandig denken en handelen staan centraal.

2. Korte terugblik

Op het niveau van het samenwerkingsverband is vanaf 2010 een doorlopende ondersteuningslijn beschreven in de documenten DOL 1.0 en DOL 2.0. De doorlopende ondersteuningslijn (DOL) is ontwikkeld door een werkgroep bestaande uit intern begeleiders, medewerkers van Sine Limite en een extern deskundige. De doorlopende ondersteuningslijn van de Dorpsschool was vastgelegd in een zorgplan met de naam "Zorgplan de Dorpsschool 2011-2015".

In 2012 is de werkgroep van Sine Limite aan de slag gegaan met de notitie "DOL op Passend onderwijs". In DOL 1.0 en 2.0 werd nog gesproken van de ringen van zorg. In de huidige periode zijn deze ringen van zorg verder ontwikkeld tot niveaus van ondersteuning (Piramide van ondersteuning; zie hoofdstuk 3). De aanpassingen komen voort uit de ontwikkelingen met betrekking tot het Passend Onderwijs en de Transitie Jeugdzorg.

3. Uitgangspunten van deze doorlopende ondersteuningslijn

1. Onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van kinderen staan centraal. Leerlingen verschillen in behoeften. Deze verschillen worden gerespecteerd. Er wordt handelingsgericht gedacht, gesproken en gewerkt vanuit onderwijs- en ondersteuningsbehoeften in plaats van het benoemen van kindkenmerken.
2. Proactief denken en handelen. Preventie staat centraal in plaats van te richten op "uitvallers".
3. Werken met groepsplannen, waarin gedifferentieerd onderwijs aan leerlingen wordt gepland. Deze plannen geven aan hoe met de verschillende onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling(en) wordt omgegaan.
4. Onderwijs op schoolniveau en voorzieningen vanuit het samenwerkingsverband zijn op elkaar aangesloten. Door duidelijke stappen en beslismomenten uit te werken wordt gestreefd naar eenduidigheid, transparantie en onderlinge afstemming voor alle betrokkenen.
5. Werken met een doorlopende ondersteuningslijn biedt de Dorpsschool de gelegenheid op een werkbare, handelingsgerichte wijze het onderwijs te bieden voor alle kinderen en in het bijzonder voor kinderen met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Daarmee kan vooraf, maar ook achteraf naar ouders, collega's, Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen of inspectie verantwoording worden afgelegd.
6. De doorlopende ondersteuningslijn van de Dorpsschool sluit aan bij de route van de voorschoolse educatie en wordt door het voortgezet onderwijs vervolgd. Communicatie en overdracht zijn hierbij belangrijke pijlers. Op deze wijze wordt gewerkt aan een doorlopende onderwijslijn van 2 tot 18 jaar. Indien tussentijds een schoolverandering plaatsvindt -andere basisschool of speciaal (basis) onderwijs binnen het samenwerkingsverband van Sine Limite- sluit betreffende school aan op de reeds ingezette onderwijslijn van de vorige school.

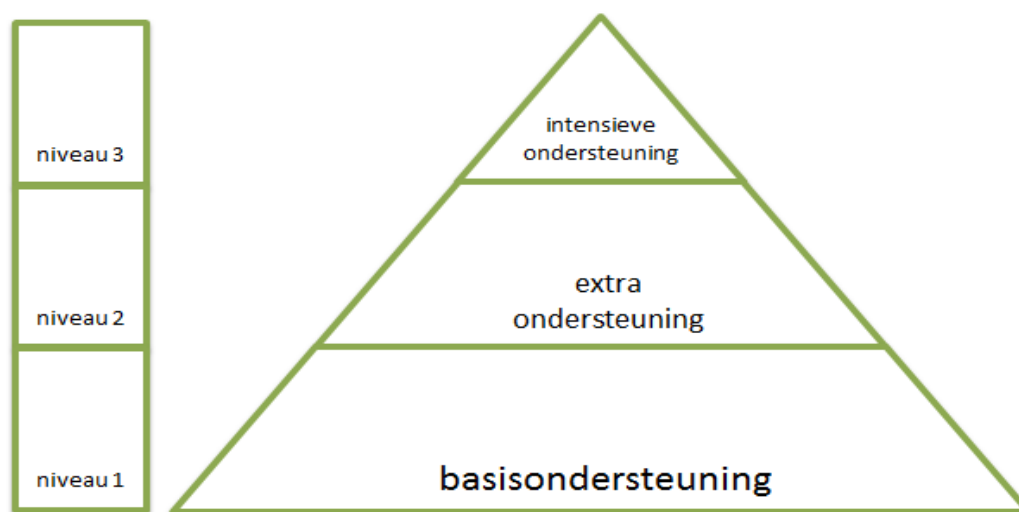
4. Piramide van ondersteuning

Vanaf 1 augustus 2014 sluiten we aan bij het Referentiekader Passend Onderwijs van de PO-Raad en ontwikkelen we ons verder naar drie niveaus, te weten basisondersteuning ⁽¹⁾, extra ondersteuning ⁽²⁾ en intensieve ondersteuning ⁽³⁾. Scholen beschrijven in het schoolondersteuningsprofiel (SOP) de basisondersteuning en extra ondersteuning.

De basisondersteuning (niveau 1: zie hoofdstuk 4.1) sluit aan op de basiskwaliteit van de school die landelijk is vastgesteld. De indicatoren staan in het Toezichtkader van de Inspectie ⁽⁴⁾ en de Inspectie van onderwijs ziet toe op de kwaliteit. Binnen ons samenwerkingsverband hebben we de kenmerken voor de basisondersteuning verder vastgelegd. Ook de Dorpsschool voldoet hieraan, zoals omschreven in het SOP (schoolondersteuningsprofiel) van onze school.

Voor kinderen die zich, ondanks de geboden ondersteuning, onvoldoende ontwikkelen, biedt de school in samenwerking met Sine Limite (en eventueel andere partners) extra ondersteuning (niveau 2: zie hoofdstuk 4.2). Voor kinderen die intensieve ondersteuning (niveau 3: zie hoofdstuk 4.3) nodig hebben bieden sbo (Panta rhei), speciaal onderwijs (de Linde en de Ambelt) en de taalschool (TiNtaan) een onderwijsplek.

De optelsom van basisondersteuning, extra ondersteuning en intensieve ondersteuning, vormt het dekkend ondersteuningscontinuüm van ons samenwerkingsverband. De basisondersteuning en extra ondersteuning zijn communicerende vaten: naarmate de set van afspraken over de basisondersteuning groter is, wordt de schaal waarbinnen arrangementen voor extra ondersteuning geboden worden, als vanzelf kleiner. Hoe meer expertise en mogelijkheden binnen de extra ondersteuning op de school aanwezig is, hoe minder kinderen intensieve ondersteuning nodig hebben. Schematisch ziet de piramide van ondersteuning er op het niveau van het samenwerkingsverband als volgt uit:

Figuur 1: Piramide van ondersteuning

-
- ⁽¹⁾ Basisondersteuning: voorheen ring 1 en 2
 - ⁽²⁾ Extra ondersteuning: voorheen ring 3
 - ⁽³⁾ Intensieve ondersteuning: voorheen ring 4
 - ⁽⁴⁾ Zie website Onderwijsinspectie

In ons samenwerkingsverband is gekozen voor het zgn. schoolmodel. Dat betekent dat de verdeling van de middelen zodanig geregeld is, dat zij voornamelijk op de scholen ingezet worden, om te investeren in brede basisondersteuning. Dit betekent echter ook dat er beperkte mogelijkheden zijn om extra ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van een arrangement aan te vragen. Binnen de basisondersteuning nemen lichte curatieve interventies een belangrijke plaats in. Ze zijn structureel beschikbaar voor en/of binnen de school en ondersteunen de continuïteit in de schoolloopbaan van leerlingen.

4.1 Basisondersteuning (niveau 1)

Basisondersteuning → HGPD-intern (zie H 6.1. blz. 18)
→ preventieve en licht curatieve interventies

Vuistregel: Minimaal 95% van de leerlingen ontwikkelt zich optimaal binnen de basisondersteuning. Maximaal 15% van deze kinderen heeft (tijdelijk) preventieve en lichte curatieve interventies nodig.

Kenmerken

Basisondersteuning kan gezien worden als preventie vanuit de visie dat ondersteuning aan leerlingen vooral succesvol is als die ondersteuning vroegtijdig wordt ingezet, bij voorkeur op het moment dat er nog geen sprake is van problemen en achterstanden.

Deze aanpak vraagt om goed klassenmanagement van de groep. Dit betekent dat er onder andere aandacht is voor:

- Zelfstandig werken;
- Uitgestelde aandacht;
- Coöperatief leren;
- Verhoging van leertijd door middel van bijvoorbeeld het directe instructiemodel (DIM);
- Leerlingen met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften;
- Het werken met 3 niveaus binnen de groep:
 1. Instructiegevoelige leerlingen: dit zijn de leerlingen die meer instructie en begeleiding van de leerkracht nodig hebben. Zij ontvangen naast de basisinstructie een verlengde instructie.
 2. Instructieafhankelijke leerlingen: dit is de basisgroep, waartoe over het algemeen het merendeel van de leerlingen behoort. Zij ontvangen de basisinstructie.
 3. Instructieonafhankelijke leerlingen: deze leerlingen hebben voldoende aan een verkorte instructie en hebben vaak behoefte aan extra uitdaging.

Kenmerken van basisondersteuning:

- Helderheid over de na te streven doelen.
- Positief en veilig pedagogisch- en werkklimaat .
- Structureel geplande signaleringsmomenten.
 - Methodegebonden toetsen.
 - Toetsen behorende bij het LOVS.
 - Andere toetsen.
 - Observaties van de leerkracht.
- Een consequente pedagogisch-didactische aanpak door de leerkracht.
- Up-to-date houden van eigen deskundigheid en vaardigheid.
- Er wordt adaptief onderwijs gegeven.
- De onderwijsstructuur is vastgelegd en biedt impulsen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.
- De organisatie, pedagogisch klimaat en keuze van methoden zijn afgestemd op de doelgroep.
- Kinderen worden systematisch gevolgd. Op basis van toetsgegevens worden trendanalyses op groeps- en schoolniveau gemaakt.
- De leerkracht werkt oplossingsgericht.
- De school heeft een intern begeleider.
- Er vinden klassenbezoeken door intern begeleider en directie plaats.
- Gegevens over een kind worden in ParnasSys vastgelegd.

Naast bovengenoemde kenmerken is het basistakenpakket van de GGD van toepassing:

- Logopedische screening	5 jarigen
- Preventief gezondheidsonderzoek door de GGD	5 jarigen
- Preventief verpleegkundig onderzoek door de schoolverpleegkundige	groep 7

Binnen de basisondersteuning nemen lichte curatieve interventies een belangrijke plaats in. Ze zijn structureel beschikbaar voor en/of binnen de school en ondersteunen de continuïteit in de schoolloopbaan van leerlingen.

Interventies richten zich op:

- Afstemming met voor- en vroegschoolse educatie (OKE-formulier).
- Leerlingen met lees- en/of spellingproblemen of dyslexie en leerlingen met rekenproblemen of dyscalculie (conform de huidige landelijke protocollen).
- Leerlingen met meer of minder dan gemiddelde intelligentie.
- Acties vanuit HGPD-intern, bijvoorbeeld korte inzet gespecialiseerde uitvoerder (1x8 weken, zie bijlage 6), inzet PAC (max. 5 momenten, zie bijlage 7), onderzoek.
- Fysieke toegankelijkheid van schoolgebouwen, aangepaste werk- en instructieruimtes en de beschikbaarheid van hulpmiddelen voor leerlingen die dit fysiek nodig hebben.
- Advies/voorlichting van een clusterschool.
- Balansmodel ML (moeilijk lerend) kinderen.
- DHH 1e en 2e leerlijn (kinderen die meer uitdaging nodig hebben).
- Extra ondersteuning en/of HP op het gebied van cognitieve vakken.
- Extra ondersteuning en/of HP op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling, sociale vaardigheid, weerbaarheidstrainingen (bijvoorbeeld Tim & Flapoor, Kidspower).
- (Ortho)pedagogische en (ortho)didactische programma's en methodieken die gericht zijn op sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen.
- Zorg en ondersteuning die de school samen met ketenpartners kan bieden.
- Schoolveiligheid, waaronder medische zaken, waarbij voor alle scholen in Deventer de map Veiligheid ⁽⁵⁾ het kader vormt.
- Overige acties: inzet voor leerlingen met een visuele beperking (cluster 1 door Bartiméus), voor leerlingen met een auditieve beperking en ernstige spraak- en taalmoeilijkheden (cluster 2 door Kentalis) en voor leerlingen met epilepsie (De Waterlelie, speciaal onderwijs voor langdurig zieke kinderen met epilepsie) verstaan. Wanneer de expertise van cluster 1, cluster 2 of de Waterlelie gewenst is, meldt de basisschool dit bij het loket. Het loket neemt contact op met de aan Sine Limite toegewezen contactpersoon van Bartimeús, Kentalis of De Waterlelie. De contactpersoon gaat vervolgens in overleg met school en ouders. Wanneer de vraagstelling spraak-en taalmoeilijkheden betreft zal de logopedist van het Kenniscentrum VVE meekijken of de vraag bij cluster 2 of bij Sine Limite hoort.

Overlegmomenten

- Groepsbespreking (2x per jaar).
- Voorafgaand aan de groepsbespreking gaat de intern begeleider op klassenbezoek.
- Samenstelling groepsbespreking: intern begeleider en leerkracht. De groepen (o.a. resultaten, aandachtspunten) worden besproken. De intern begeleider is voorzitter.
- HGPD-intern (zie paragraaf 6.1).

Plannen

- Groepsplan en/of
- Individueel hulpplan en/of
- Persoonlijk Ontwikkelplan (POP) naar aanleiding van HGPD-intern (ontwikkelingsdeel en planningsdeel na HGPD-intern).

Ook een ingevuld POP-formulier behoort tot de rapportage. Dit wordt in aparte gesprekken met ouders besproken tijdens een HGPD-intern.

⁽⁵⁾ In juni 2012 is een convenant Veiligheid ondertekend door schoolbesturen, gemeente en politie. Met de handtekeningen is de map Veiligheid vastgesteld. In deze map zijn verschillende protocollen opgenomen zoals de veiligheid op school, omgaan met medische zaken maar ook de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Meer informatie over de map Veiligheid in paragraaf 3.4.

Leerlingdossier

Het dossier bestaat minimaal uit:

- Notities.
- Toetsresultaten.
- Rapportage.
- Ingevuld POP-formulier.

De leerkracht is verantwoordelijk voor het compleet maken van het dossier. Het leerlingdossier is zoveel mogelijk digitaal.

Rapportage

Twee keer per jaar:

Voor de leerlingen wordt een leerlingrapport ingevuld.

Voor de ouders van kinderen in de groepen 1 t/m 2 wordt een rapportage samengesteld bestaande uit de volgende onderdelen:

1. Niet-methodegebonden toetsen (Cito-LOVS).
2. Gegevens uit kleutervolgsysteem.
3. Gegevens uit ZIEN .
4. Observaties.

In de groepen 3 t/m 8 wordt er een rapportage samengesteld bestaande uit de volgende onderdelen:

1. Niet-methodegebonden toetsen (Cito-LOVS).
2. Methodegebonden resultaten.
3. Gegevens uit ZIEN.
4. Observaties.

Samenwerking met ouders

Er vindt gestructureerd overleg tussen leerkracht en ouders plaats, o.a. middels: contactgesprekken, ouder- en/of informatieavond, HGPD-intern indien van toepassing.

4.2 Extra ondersteuning (niveau 2)

Extra ondersteuning → Trajectoverleg → curatieve interventies

Kenmerken

Extra ondersteuning omvat alle vormen en combinaties van onderwijs, ondersteuning en/of hulpverlening die de basisondersteuning overstijgt.

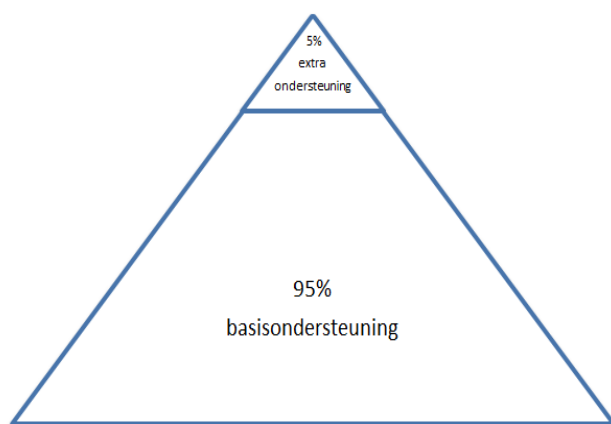
Extra ondersteuning kenmerkt zich door de ondersteuningsmogelijkheden die de school in samenwerking met Sine Limite en andere partners zélf biedt.

De samenwerking is erop gericht dat kinderen en hun ouders tijdig passende en samenhangende ondersteuning krijgen bij het leren, opvoeden en opgroeien. Waar mogelijk, wordt aangesloten bij de gemeentelijke ontwikkelingen met betrekking tot de jeugdzorg en wordt er gewerkt met één kind, één gezin, één plan.

Voor het realiseren van extra ondersteuning werken scholen samen binnen een wijk. Een wijkgebonden aanpak sluit aan bij de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte, het bieden van thuisnabij onderwijs én de mogelijkheid van het clusteren van leerlingen met dezelfde onderwijs- en ondersteuningsbehoeften.

Elke school heeft sinds 1 augustus 2012 een gespecialiseerde uitvoerder (GESP-er, voorheen ambulante begeleider) die ingezet wordt in de extra ondersteuning. Deze uitvoerder is op vaste momenten in de week aanwezig op de school en is flexibel in te zetten. Ook kan de uitvoerder lichte curatieve interventies bieden.

Op schoolniveau ziet de piramide er als volgt uit:

Figuur 2: Piramide van ondersteuning

Afstemming over extra ondersteuning vindt plaats in het Trajectoverleg. In dit overleg komen onderwijs, ouders en hulpverlening samen. Naar aanleiding van dit overleg zijn er verschillende acties mogelijk die binnen de extra ondersteuning vallen:

- Verrijkgroep Sine Limite, gedurende 1 jaar (groep 6, 7 of 8).
- Inzet Gespecialiseerde uitvoerder, middel (1 x 12 weken, zie bijlage 6, eventuele verlenging met 12 weken).
- Inzet PAC (zie bijlage 7).
- (Psycho-diagnostisch) onderzoek.
- Kinderen met een POP, waarin een aangepaste leerlijn beschreven is.
- Begeleiding binnen school van een clusterschool.
- Aanvraag arrangement of SO, SBO.
- Inzet gezinscoach.

Overlegmomenten

- Groepsbespreking (2x per jaar).
Voorafgaand aan de groepsbespreking gaat de intern begeleider op klassenbezoek.
Samenstelling groepsbespreking: intern begeleider en leerkracht. De groepen (o.a. resultaten, aandachtspunten) worden besproken. De intern begeleider is voorzitter.
- Trajectoverleg (zie paragraaf 6.2).
- Overleg met ingezette specialisten van Sine Limite (zie hierboven).

Plannen

- Groepsplannen en/of
- Individueel hulpplan en/of
- Persoonlijk Ontwikkelplan (POP) naar aanleiding van Trajectoverleg (ontwikkelingsdeel, deel Trajectoverleg en planningsdeel na Trajectoverleg en indien van toepassing Ontwikkelingsperspectief)
- Begeleidingsplan vanuit het clusteronderwijs, indien van toepassing.

Leerlingdossier

Het dossier bestaat minimaal uit:

- Notities.
 - Toetsresultaten.
 - Rapportage.
 - Individuele evaluaties van ingezette hulp binnen hulpplannen in ParnasSys, gedurende minimaal een half jaar
 - Ingevuld POP-formulier, waar nodig met aangepaste leerlijnen (zie paragraaf 6.3 en hoofdstuk 9)
- De leerkracht is verantwoordelijk voor het compleet maken van het dossier. Dit vindt in samenwerking met de intern begeleider van de school plaats. Het leerlingdossier is zoveel mogelijk digitaal.

Rapportage

Twee keer per jaar:

Voor de leerlingen wordt een leerlingrapport ingevuld.

Voor de ouders van kinderen in de groepen 1 t/m 2 wordt een rapportage samengesteld bestaande uit de volgende onderdelen:

1. Niet-methodegebonden toetsen, Cito-LOVS.
2. Gegevens uit kleutervolgsysteem.
3. Gegevens uit ZIEN.
4. Observaties.

In de groepen 3 t/m 8 wordt er een rapportage samengesteld bestaande uit de volgende onderdelen:

1. Niet-methodegebonden toetsen, Cito-LOVS.
2. Methodegebonden resultaten.
3. Gegevens uit ZIEN.
4. Observaties.

Ook een ingevuld POP-formulier behoort tot de rapportage. Dit wordt in aparte gesprekken met ouders besproken, bijvoorbeeld tijdens een Trajectoverleg.

Samenwerking met ouders

Er vindt gestructureerd overleg tussen leerkracht en ouders plaats, o.a. middels: contactgesprekken, ouder- en/of informatieavond of een Trajectoverleg indien van toepassing.

Daarnaast vindt er overleg plaats met ouders als er betrokkenheid is van specialisten van Sine Limite.

4.3 Intensieve ondersteuning (niveau 3)

Intensieve ondersteuning → Trajectoverleg → TLV

Soms blijkt dat een leerling (tijdelijk) intensieve begeleiding nodig heeft. Dan kan vanuit het Trajectoverleg besloten worden dat het nodig is dat een kind onderwijs gaat volgen in het speciaal (basis) onderwijs. De school vraagt een toelaatbaarheidsverklaring aan bij de Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV).

In ons samenwerkingsverband bieden vier scholen onderwijs voor kinderen met een intensieve ondersteuningsbehoefte waarvoor het basisonderwijs onvoldoende ondersteuningsmogelijkheden heeft. Dat is een taalschool, een school voor speciaal basisonderwijs (sbo), een speciale school cluster 3 en een speciale school cluster 4. Hieronder vindt per school een korte toelichting plaats.

- **Taalschool de TiNtaan** ⁽⁵⁾

De TiNtaan is een school voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 jaar die rechtstreeks uit het buitenland komen of in Nederland wonen en nog onvoldoende Nederlands spreken. De kinderen volgen een jaar onderwijs en stromen dan door naar het basisonderwijs en in sommige gevallen naar het speciaal (basis)onderwijs. De Taalschool valt formeel onder de stichting Openbaar Primair Onderwijs Deventer, maar is als project ondergebracht bij Sine Limite. De TiNtaan valt onder de intensieve ondersteuning, maar er is een rechtstreekse aanmelding bij de school, waar eigen criteria voor toelating gehanteerd worden.

⁽⁵⁾ TiNtaan betekent Tijdelijk Intensief Nederlands Taalonderwijs aan Nieuwkomers.

- **Panta rhei, speciale school voor basisonderwijs**

Panta rhei is de school voor speciaal basisonderwijs in het samenwerkingsverband. Deze school is in 2001 tot stand gekomen na een fusie tussen de katholieke en openbare sbo's op verzoek van het samenwerkingsverband WSNS. Stichting Orthopedagogisch Instituut Deventer vormt het bevoegd gezag van Panta rhei. Deze stichting vormt een personele unie met het samenwerkingsverband.

Op deze manier willen de schoolbesturen vorm geven aan hun verantwoordelijkheid voor een dekkend ondersteuningscontinuüm waarvan bovenschoolse voorzieningen integraal onderdeel uitmaken. Om in aanmerking te komen voor het onderwijs op de Panta rhei, moet er een toelaatbaarheidsverklaring sbo afgegeven zijn door de Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV).

- **Speciaal onderwijs: de Linde en de Ambelt**

Binnen ons samenwerkingsverband zijn er twee scholen voor speciaal onderwijs: de Linde, speciale school cluster 3 en de Ambelt, speciale school cluster 4.

De Linde is gespecialiseerd in onderwijs voor kinderen met een verstandelijke en/of meervoudige beperking. De Linde valt onder het schoolbestuur Stichting De Onderwijsspecialisten.

De Ambelt is gespecialiseerd in onderwijs voor kinderen met psychiatrische en/of gedragsproblemen. De Ambelt valt onder het schoolbestuur Stichting Orthopedagogisch Centrum de Ambelt.

- **Speciaal onderwijs buiten het samenwerkingsverband**

Wanneer andere vormen van speciaal onderwijs nodig zijn, kan het zijn dat een leerling verwezen wordt buiten de regio, bijvoorbeeld naar Het Kroonpad, mytyschool in Apeldoorn of De Waterlelie in Zwolle of Heeze. Voor deze vormen van onderwijs is een toelaatbaarheidsverklaring van de TLV nodig.

Ook leerlingen die speciaal onderwijs cluster 1 of 2 nodig hebben, gaan naar een school buiten ons samenwerkingsverband. Voor deze vormen van onderwijs is een indicatie cluster 1 of 2 nodig. Ook voor vragen omtrent plaatsing cluster 1 of 2 kan er contact opgenomen worden met het loket. Voorafgaand aan een aanvraag voor indicatie cluster 1 of 2 wordt de leerling besproken in de TLV. Het samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor alle leerlingen in de gemeente Deventer en hecht er belang aan om zorgvuldig af te wegen of de ondersteuning ook in Deventer geboden kan worden. Indien dit niet mogelijk is, voorziet de TLV de aanvraag voor indicatie van de afweging die in de TLV heeft plaatsgevonden.

- **Speciaal onderwijs: cluster 1**

Leerlingen die het intensieve arrangement krijgen toegewezen, gaan naar een school voor speciaal onderwijs van Bartiméus. Deze vorm van onderwijs biedt zeer specifieke ondersteunende hulpmiddelen en expertise voor leerlingen met een visuele beperking. Het onderwijsprogramma sluit aan op de individuele onderwijsbehoefte en mogelijkheden van deze leerlingen.

- **Speciaal onderwijs: cluster 2**

Leerlingen die het intensieve arrangement krijgen toegewezen, gaan naar een school voor speciaal onderwijs van Kentalis. Deze vorm van onderwijs biedt zeer specifieke ondersteunende hulpmiddelen en expertise voor leerlingen met een auditieve beperking en met zeer ernstige spraak- en taalmoeilijkheden. Het onderwijsprogramma sluit aan op de individuele onderwijsbehoefte en mogelijkheden van deze leerlingen. Voor leerlingen met ondersteuning op het gebied van ernstige spraak- en taalmoeilijkheden weegt de TLV af of Pantarhei voldoende heeft te bieden voor de leerling (zo nodig ondersteund door expertise vanuit Kentalis) of dat er sprake is van zeer ernstige spraak- en taalmoeilijkheden waarvoor intensieve ondersteuning door Kentalis geboden moet worden.

Toelaatbaarheidsverklaringen categorie 1, 2 of 3

Om in aanmerking te komen voor onderwijs op een speciale (basis) school (bijvoorbeeld Pantarhei, de Linde of de Ambelt) moet er een toelaatbaarheidsverklaring afgegeven zijn door de TLV. Er is sprake van een toelaatbaarheidsverklaring categorie 1, 2 of 3. Deze zijn hieronder verder uitgewerkt.

- **Categorie 1**

Onder categorie 1 vallen de volgende speciaal onderwijs typering: ZMLK (zeer moeilijk lerende kinderen) en LZK (langdurig zieken), cluster 4 en epilepsie.

- Voor ZML-leerlingen geldt een IQ lager dan 60 (licht verstandelijke beperking) of een IQ tussen de 60 en 70 met daarbij een zeer geringe sociale redzaamheid.
- Bij LZK is er sprake van een zeer geringe zelfredzaamheid en/of leerachterstand. Daarnaast is sprake van structureel verzuim (meer dan 25 % van de effectieve leertijd).
- Bij (voorheen) cluster 4 leerlingen is er sprake van zeer ernstige gedragsproblemen, ontwikkelingsproblemen en/of psychiatrische problemen.
- Kinderen met epilepsieproblematiek die meer ondersteuning nodig hebben dan het basisonderwijs of sbo kan bieden (bijvoorbeeld extra ondersteuning plannen en organiseren, vergelijkbaar met de problematiek van kinderen met niet-aangeboren hersenletsel).

- **Categorie 2**

Er is sprake van één of meer stoornissen die motorische beperkingen veroorzaken en die leiden tot een ernstige belemmering om aan onderwijs deel te nemen. Daarnaast is er sprake van een onderwijsbeperking door een zeer geringe zelfredzaamheid (afhankelijkheid van derden voor algemene dagelijkse levensverrichtingen of voor de onderwijs voorwaardelijke (fijn-) motorische activiteiten en handelingen), leerachterstand (op de gebieden technisch lezen of spellen, begrijpend lezen en rekenen) of structureel verzuim (meer dan 25 % van de effectieve leertijd).

- **Categorie 3**

Er is sprake van één of meerdere stoornissen die motorische en/of verstandelijke beperkingen veroorzaken, die leiden tot een ernstige belemmering om aan onderwijs deel te nemen.

Er is sprake van een zeer geringe zelfredzaamheid en/of sociale redzaamheid, of een ernstige gedragsproblematiek bij een IQ lager dan 35.

Kinderen met een ernstige vorm van epilepsie die meer ondersteuning nodig hebben dan regulier geboden kan worden (denk hier bij aan de kinderen die door de ernstige vorm van epilepsie steeds meer achteruitgaan in hun ontwikkeling).

Let op

Kinderen die binnen bovenstaande kenmerken vallen hoeven niet automatisch in aanmerking te komen voor één van de toelaatbaarheidsverklaringen. Het is mogelijk dat de basisschool met basisondersteuning, extra ondersteuning of een arrangement voldoende te bieden heeft voor het kind. Naarmate er sprake is van een combinatie van factoren is de onderwijsbehoefte ernstiger en intensiever. Voorafgaand aan de toekenning van een toelaatbaarheidsverklaring van één van de categorieën vindt altijd een afweging plaats of speciaal basisonderwijs (eventueel met een arrangement) passend onderwijs kan bieden voor een kind.

5. Doorlopende ondersteuningslijn (DOL)

Een school heeft alle leerlingen in beeld door de groepsbesprekingen die frequent gehouden worden. Als er zorgen zijn waarbij preventieve maatregelen niet geholpen hebben, starten verschillende overleggen, waarbij gekeken wordt naar de wenselijke ondersteuning, zoals het HGPD intern, Trajectoverleg, Beraad Extra Aandacht (BEA, zie paragraaf 6.5)) en overleg van de Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV, zie paragraaf 6.4). De ondersteuningsoverleggen worden trapsgewijs doorlopen, beginnend bij lichte ondersteuning en als dat niet werkt door naar zwaardere ondersteuning. Soms kan het nodig zijn om snel door te schakelen en stappen versneld te doorlopen. In de volgende hoofdstukken worden de ondersteuningsoverleggen nader toegelicht.

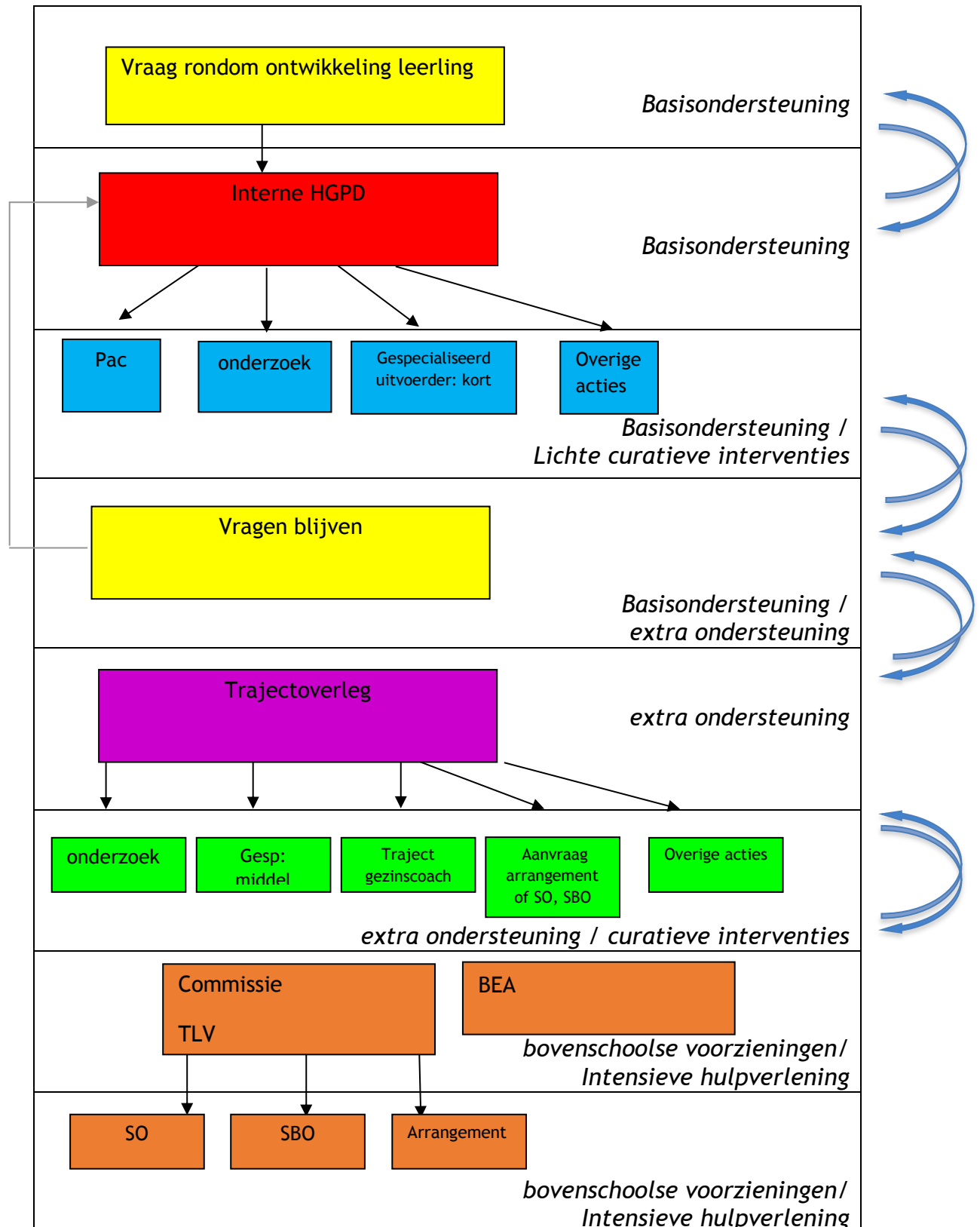
In ons samenwerkingsverband wordt binnen de ondersteuningsoverleggen gewerkt met Handelingsgerichte Procesdiagnostiek (HGPD): een oplossingsgerichte gesprekstechniek.
Handelingsgerichte Proces-diagnostiek

- is een gezamenlijk cyclisch zoekproces;
- is gericht op verantwoord praktisch handelen;
- wordt gehouden vanuit een integrale visie.

6. Schema DOL op Passend onderwijs

Hieronder is de doorgaande ondersteuningslijn (DOL) schematisch weergegeven.

Toelichting op het schema

Parallel aan het doorlopen van bovenstaande stappen, wordt er gebruik gemaakt van een Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP) voor leerlingen. In het POP wordt de ontwikkeling van kinderen in kaart gebracht, gepland en worden (resultaten) van acties en overleggen vastgelegd. Vanaf de start van een traject kan gebruik gemaakt worden van een POP. Een traject wordt opgestart, wanneer ouders of school signaleren dat de ontwikkeling van het kind in gevaar komt. Er kan dan zowel aan de persoonlijke- als de didactische ontwikkeling gedacht worden. Wanneer een leerling ingebracht wordt in een Trajectoverleg, is het aanleveren van een POP voorafgaand aan de bespreking, een vereiste. Verdere uitleg over het POP is te vinden in paragraaf 6.3.

6.1 HGPD-intern

De HGPD-besprekingen werden tot 1 augustus 2014 gevoerd tussen intern begeleider, leerkracht, ouders en HGPD-zorgteamlid van Sine Limite. Vanaf 1 augustus 2014 ontwikkelt HGPD zich door naar een HGPD-intern waarbij aanwezig:

- intern begeleider (voorzitter);
- leerkracht;
- ouders;
- schoolverpleegkundige (op afroep);
- derden, zoals het netwerk van ouders of PAC-er ⁽⁷⁾ (indien nodig)

Vanuit dit overleg kunnen preventieve en licht curatieve interventies worden ingezet. De intern begeleider kan meer diensten van Sine Limite inzetten dan voorheen. Dit bevordert het preventief werken en snelheid van trajecten.

Het HGPD-intern en de daaruit voortvloeiende acties vallen onder de basisondersteuning.

Als ouders hulp bij opvoedvragen nodig hebben, kunnen zij de gezinscoach ⁽⁸⁾ inschakelen. Een kind kan één tot meerdere keren in een HGPD-intern worden besproken, afhankelijk van de aard, ernst en duur van de ondersteuningsvragen. Voorafgaand aan het HGPD-intern worden de benodigde gegevens verzameld door de ouders, leerkracht en intern begeleider. Deze worden weergegeven in het ontwikkelingsdeel van het Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP: zie hoofdstuk 6.3 en bijlage 2). De leerkracht en ouders bespreken ook duidelijk met het kind de verwachtingen van de bespreking en zijn/haar visie op de problematiek.

Op het moment dat een kind voldoende heeft geprofiteerd van lichte curatieve interventies kan het POP afgesloten worden. Wanneer er onvoldoende bereikt wordt met deze lichte curatieve interventies, kan het POP uitgebreid worden, zonder dat er nieuwe formulieren of plannen gemaakt hoeven te worden. Het POP wordt ook gebruikt voor de aanmelding bij de commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV).

De intern begeleider nodigt in overleg met de leerkracht de betrokkenen uit. De intern begeleider coördineert de ondersteuning op de school en is het aanspreekpunt voor ouders, leerkracht en anderen die betrokken zijn bij het kind en gezin.

Het opstellen en evalueren van het POP is de gedeelde verantwoordelijkheid van leerkracht en intern begeleider. De intern begeleider besteedt ook aandacht aan hoe de leerkracht het POP in de groep uitvoert en organiseert. De intern begeleider coacht de leerkracht bij de uitvoering van het POP bijvoorbeeld door klassenbezoeken.

De leerkracht draagt zorg voor het invullen en bijhouden van het POP-formulier. Afhankelijk van de problematiek die besproken wordt, geeft de leerkracht informatie over het didactisch proces, werkhouding van de leerling, het eigen handelen en het groepsproces.

⁽⁷⁾ PAC-er is een medewerker van Sine Limite met specifieke expertise (bijvoorbeeld op het gebied van gedragsproblemen, syndromen, leerstoornissen).

⁽⁸⁾ Gezinscoaches is een nieuwe werkwijze in Deventer en maakt onderdeel uit van de transitie jeugdzorg. De term gezinscoach is een werktitel.

6.2 Trajectoverleg

Als er bij ouders en school vragen blijven, wordt het kind besproken in het Trajectoverleg ⁽⁹⁾. Vanuit dit overleg is het mogelijk extra ondersteuning in te zetten, zoals Gespecialiseerde Uitvoerder (middel) of de aanvraag voor een arrangement. Het is dan wettelijk verplicht om binnen zes weken een POP in te vullen.

Het trajectteam bestaat uit:

- Intern begeleider (voorzitter).
- Leerkracht.
- Ouders.
- Trajectmedewerker (Sine Limite).
- Gezinscoach (jeugdhulp).
- Schoolverpleegkundige (op afroep).
- Derden, zoals het netwerk van ouders, GESP-er of PAC-er ⁽¹⁰⁾ (indien nodig).

De *intern begeleider* nodigt de betrokkenen uit. Ook draagt de intern begeleider de zorg voor de kwaliteit van het POP en tijdige aanlevering van het ingevulde POP bij de betrokkenen. De intern begeleider coördineert de ondersteuning op de school en is het aanspreekpunt voor ouders, leerkracht en anderen die betrokken zijn bij het kind en het gezin.

Het opstellen en evalueren van het POP is de gedeelde verantwoordelijkheid van leerkracht en intern begeleider. De intern begeleider besteedt ook aandacht aan hoe de leerkracht het POP in de groep uitvoert en organiseert. De intern begeleider coacht de leerkracht bij de uitvoering van het POP bijvoorbeeld door klassenbezoeken.

De *leerkracht* draagt zorg voor het invullen en bijhouden van het POP-formulier. Afhankelijk van de problematiek die besproken wordt, geeft hij/zij informatie over het didactisch proces, werkhouding van de leerling, het eigen handelen en het groepsproces.

De leerkracht hangt na het gesprek het aangevulde POP-formulier als bestand in ParnasSys bij de betreffende leerling.

De *trajectmedewerker* kan snel en laagdrempelig trajecten vanuit Sine Limite inzetten. De trajectmedewerker coördineert de bovenschoolse onderwijssteuning voor het kind en is aanspreekpunt voor ouders, school en andere externe partijen op het gebied van de trajecten die bovenschools ingezet worden.

De *gezinscoach* werkt laagdrempelig en kan snel opvoed- en behandeltrajecten inzetten. De gezinscoach coördineert de hulp in en rond het gezin en is het aanspreekpunt voor onder andere ouders en school op het gebied van de trajecten die in en rond het gezin ingezet worden.

⁽⁹⁾ Het Trajectoverleg is een samenvoeging van het SchoolZAT en de HGPD.

⁽¹⁰⁾ PAC-er is een medewerker van Sine Limite met specifieke expertise (bijvoorbeeld op het gebied van gedragsproblemen, syndromen, leerstoornissen).

6.3 Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP)

Waar de PO-raad en inspectie spreken over een Ontwikkelings Perspectief met verschillende onderdelen, wordt binnen ons samenwerkingsverband met de komst van het Passend Onderwijs gesproken over het Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP). Het POP vervangt het Ontwikkeling Perspectief Plan (OPP) en het Individueel Leer Traject (ILT). Het POP is te vinden in bijlage 2.

In het regulier onderwijs is een POP op schrift alleen verplicht voor die leerlingen voor wie een beroep gedaan wordt op extra ondersteuning. Extra ondersteuning is daarbij gedefinieerd als alle ondersteuning die via het samenwerkingsverband loopt en waarvoor het samenwerkingsverband middelen toewijst (en er dus een Trajectoverleg is geweest).

Op De Dorpsschool starten wij met het schrijven van een POP wanneer er een HGPD-intern plaatsvindt. We leggen in één document de belemmerende en beschermende factoren, de afspraken, de analyse, het onderwijsaanbod, de begeleiding van hulpverlening en de factoren uit de thuissituatie vast.

Op het moment dat een kind voldoende heeft geprofiteerd van lichte curatieve interventies kan het POP afgesloten worden. Wanneer er onvoldoende bereikt wordt met deze lichte curatieve interventies, kan het POP uitgebreid worden met Trajectoverleg en eventueel een ontwikkelingsperspectief (eigen leerlijnen), zonder dat er nieuwe formulieren of plannen gemaakt hoeven te worden.

Het POP wordt ook gebruikt voor de aanmelding bij de commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV).

Op deze manier werken we met één plan en één route.

De kenmerken van het POP staan hieronder beschreven:

- Een POP is een planningsinstrument voor de leerkracht.
- De uitgangspunten rondom het POP zijn voor alle scholen uit het samenwerkingsverband gelijk, maar iedere school vult deze in op een wijze die past bij de onderwijsvisie en de werkwijze van de school.
- Doelen worden gepland, niet alleen de resultaten worden gevolgd. Behaalde tussendoelen en de ontwikkeling worden gemonitord om een doelgericht aanbod te plannen. Hierbij redeneert de school terug van de uitstroombestemming naar leergebiedspecifieke én leergebiedoverstijgende tussendoelen om het komende (half) jaar na te streven.
- Er wordt uitgegaan van hoge, maar wel realistische, verwachtingen en ambitieuze doelen. Binnen de mogelijkheden van de leerling legt de school de lat hoog.
- De school kijkt naar factoren in het onderwijs, de leerling en opvoeding en benut gericht de beschermende factoren.
- De insteek is groepsgericht onderwijs. Vanuit het onderwijs aan de groep vindt intensivering van het aanbod plaats door verlengde instructie, meer leertijd en extra verwerkingstijd. Als herhaalde intensivering onvoldoende resultaat heeft, dan wordt er pas een keuze gemaakt in dispenserende maatregelen (keuzes maken binnen de leerdoelen en de leerstof bijstellen).
- Afstemmen en samenwerken met de leerling en zijn ouders. De leerkracht gaat in gesprek met de leerling over zijn/haar ontwikkeling, zodat de leerling betrokken is bij het plan en het aanbod om de doelen te bereiken. De leerkracht en intern begeleider gaan in gesprek met de ouders (HGPD-intern) over het Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP) van hun kind en werken samen met de ouders aan het realiseren van dit perspectief.
- Systematisch monitoren van de ontwikkeling, zowel leergebiedspecifiek (in elk geval technisch en begrijpend lezen, spelling en rekenen) volgens het protocol voor het afnemen en invoeren van Cito-toetsen van Sine Limite (zie bijlage 9). als leergebiedoverstijgend (zoals sociale competenties, leren leren en redzaamheid). Hierbij wordt ook gekeken naar de kwaliteit van het aanbod naar de leerling. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen. Een IQ onderzoek vindt alleen plaats als hiervoor aanleiding is.
- Afstemmen en inbedden van het POP in de interne en externe ondersteuningsstructuur van de school om de leerlingen effectief te begeleiden en te ondersteunen.
- Benutten van het POP bij de informatieoverdracht tussen scholen, zoals bij een schoolwisseling, verwijzing naar s(b)o of overdracht naar het v(s)o.
- Het POP gebruiken in het groepsplan door meerdere leerlingen in dezelfde leerroute te plaatsen. De leerling indien mogelijk niet isoleren in een geheel eigen programma of eigen leerlijn.
- Als een leerling naar een andere school gaat, maakt het POP onderdeel uit van het onderwijskundig rapport.

Wanneer een POP opstellen?

Scholen moeten wettelijk binnen 6 weken een POP opstellen voor leerlingen die extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband ontvangen. Voor ondersteuning die binnen de basisondersteuning van de school valt, is het opstellen van een POP dus niet verplicht.

We maken hierbij een onderscheid in een beknopt POP (in POP: Ontwikkelingsdeel en Planningsdeel na HGPD-intern) en een uitgebreid POP (in POP: zowel Ontwikkelingsdeel, Planningsdeel na HGPD-intern, Trajectoverleg en Planningsdeel na Trajectoverleg). Wanneer ook een aangepaste uitstroombestemming beschreven moet worden, omdat afgeweken wordt van het reguliere aanbod, heeft de school de ruimte om de verwachte uitstroombestemming in het POP in de loop van de tijd te verfijnen. Naarmate de schoolloopbaan vordert en er, op basis van de verplichte voortgangsregistratie, meer gegevens beschikbaar komen over de ontwikkeling van de leerling, wordt de keuze voor een uitstroombestemming en de afweging daarvan eenduidiger.

Naarmate kinderen jonger zijn en de problematiek complexer, is het moeilijker om met zekerheid voorspellingen te doen over de ontwikkelingsmogelijkheden. Het is daarom ook belangrijk om de leerling zo lang mogelijk bij het reguliere aanbod (basisondersteuning) te houden en niet op jonge leeftijd af te wijken van het reguliere programma. Wanneer een POP voor de (jonge) leerling noodzakelijk is, vormt dus het reguliere aanbod hiervoor de basis. Het opstellen van specifieke leergebiedoverstijgende doelen, zoals op het gebied van gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling (zoals in het Ontwikkelingsdeel weergegeven), kan op jonge leeftijd wel zinvol zijn.

Gedrag

Voor leerlingen die "extra ondersteuning" van Sine Limite ontvangen, maar zich "normaal" ontwikkelen met taal en rekenen, kan het POP beknopt beschreven worden bij de vakgebieden.

Wel is extra aandacht nodig voor leergebied overstijgende doelen ten aanzien van sociaal-emotioneel functioneren, gedrag en/of werkhouding. Die zijn dan uitgewerkt in het POP.

Aangepaste leerlijn één vakgebied

Wanneer een leerling op één vakgebied een aangepaste leerlijn heeft (voorheen ILT: Individueel Leer Traject) is een POP dus wettelijk niet verplicht, zolang er geen ondersteuning gegeven wordt vanuit het samenwerkingsverband. De 'grens' om al dan niet over te gaan tot het omschrijven van een POP, ligt daarnaast in het punt of de uitstroombestemming al dan niet gewijzigd wordt.

Wanneer een leerling op het gebied van (bijvoorbeeld) rekenen achter loopt, zal dit over het algemeen in de HGPD-intern besproken worden. Vaak zal er dan toch al wel voor gekozen worden om het ontwikkelingsperspectief op het gebied van het rekenen in te vullen. Op basis van de evaluaties, wordt besloten of er al dan niet een Trajectoverleg nodig is.

Binnen het gedeelte van het ontwikkelingsperspectief wordt de uitstroom vastgesteld. Wanneer de uitstroombestemming afwijkt (door in dit geval de rekenresultaten) verwijst dan naar het ingevulde individuele plan in ParnasSys.

Aangepaste leerlijn meerdere vakgebieden

Wanneer er sprake is van een hardnekkigheid van leerproblemen en een geringe leerbaarheid op de leergebieden wordt geconstateerd en de vorderingen minimaal zijn, komt het opstellen van een uitgebreid POP met jaarplan ontwikkelingsperspectief (ParnasSys) in beeld. Voor het eerst halverwege groep 5, vaak later ⁽¹¹⁾, kan het duidelijk zijn dat er behoefte is aan een POP. Dit is bij een leerachterstand van 40 – 50% (bv. didactische leeftijd 16 maanden, die 8 maanden/ voortdurende E-scores). Op dit moment dient besproken te worden hoe de nabije toekomst eruit ziet, mogelijke oorzaken (verminderde begaafdheid of een leerstoornis) van de problemen worden achterhaald en het schetsen van een reëel ontwikkelingsperspectief.

Door het doorlopen van het POP is er de beschikking over een vijftal gegevens:

- De resultaten van preventieve zorg gedurende de groepen 1 t/m 5.
- De gegevens vanuit het pedagogisch-didactisch onderzoek.
- De resultaten van ingezette hulp gedurende minimaal een half jaar.
- De actuele gegevens van leerachterstanden (leerrendementen) van de leerling.
- De mogelijke oorzaken, resultaten en adviezen n.a.v. het pedagogisch-didactisch onderzoek en/ of het onderzoek naar de leermogelijkheden en belemmeringen van de leerling op basis van de HGPD-intern, zo nodig ondersteund door intelligentieonderzoek en/of psychodiagnostisch onderzoek.

Bij het opstellen van een uitgebreid POP, gaat het voornamelijk om leerlingen die op termijn naar het voortgezet speciaal onderwijs, het praktijkonderwijs of het leerwegondersteunend onderwijs gaan. Voordat de doelen van een leerling aangepast mogen worden, is het verplicht dat er een trajectmedewerker (tijdens een Trajectoverleg) betrokken is geweest in de toeleiding naar het POP.

Op de vraag vanaf welke (didactische) leeftijd we keuzes in doelen kunnen maken en dus voor een deel kunnen afwijken van het reguliere aanbod, is geen eenduidig antwoord te geven. Wel een operationeel antwoord: eerst intensiveren en pas later, indien nodig, dispensereren. Dus eerst meer instructie- en verwerkingstijd. Pas als langdurige intensivering telkens onvoldoende resultaat heeft –in de regel is de leerling dan enkele leerjaren verder- breekt het moment aan dat doelen die niet essentieel zijn voor de uitstroombestemming vervallen (dispensereren), zodat we alle leertijd kunnen besteden aan doelen die wel relevant zijn. Dit moet niet te vroeg plaatsvinden, want door te dispensereren worden uitstroombestemmingen definitief geblokkeerd. In de regel worden de doelen niet aangepast, voordat een kind in groep 6 zit. Op het moment dat de dispensaties zo ver gegaan zijn dat er nog maar één uitstroombestemming mogelijk is, is het POP definitief geworden.

Afronden POP

Een POP is niet meer wettelijk verplicht als het samenwerkingsverband niet meer betrokken is bij de leerling (extra ondersteuning). Wanneer er (na het inzetten van interventies) geen ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband geboden wordt en de doelen van de leerling hiermee bereikt zijn, is een POP niet meer wettelijk verplicht. Binnen ons samenwerkingsverband hebben we afgesproken dat een POP dan formeel afgerond wordt, met het omschrijven van de onderwijsbehoeften van de leerling. Deze staan dan omschreven in het inmiddels 'afgeronde' POP van de leerling, maar blijven actueel, om 'terugval' te voorkomen.

De school draagt er zorg voor, dat de onderwijsbehoeften actief gecommuniceerd worden naar de leerkrachten en ondersteuners die de leerling begeleiden. Wanneer een leerling opnieuw aangemeld wordt met een zorgvraag bij een HGPD-intern of het Trajectoverleg, wordt in eerste instantie bekeken, in hoeverre voldoende tegemoet gekomen wordt aan de eerder geformuleerde onderwijsbehoeften.

(¹¹) Dit geldt niet voor kinderen met een ontwikkelingsstoornis of een lichamelijke of verstandelijke handicap.

6.4 Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (Commissie TLV)

Soms blijkt dat het kind (tijdelijk) intensieve begeleiding nodig heeft. Dan kan tijdens het Trajectoverleg ouders, school en trajectmedewerker het nodig vinden dat een kind onderwijs gaat volgen in het speciaal (basis) onderwijs. De school vraagt een toelaatbaarheidsverklaring aan bij de Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen (Commissie TLV). De Commissie toetst of de aanvraag binnen de kaders valt, toetst of de route op de juiste wijze is doorlopen en of er overeenstemming is tussen school, ouders en trajectmedewerker. Ook de aanvragen van arrangementen verloopt via de commissie van TLV. De commissie bestaat uit een voorzitter, orthopedagoog en GZ-psycholoog van Sine Limite en een jeugdarts van de GGD. Hiernaast zijn er een aantal 'lege stoelen' in deze commissie: op initiatief van de commissie, kunnen andere deskundigen ingezet worden.

6.5 Beraad Extra Aandacht (BEA)

Als intensieve begeleiding nodig is in de thuissituatie, wordt (waar nodig parallel aan de aanvraag bij de Commissie TLV) het kind ingebracht in het Beraad Extra Aandacht (BEA). Het Beraad Extra Aandacht is een lokaal multidisciplinair overleg waar verschillende partijen onderdeel van uitmaken. Ouders nemen ook deel aan het BEA. In veel gevallen zal ook de gezinscoach aanschuiven in het overleg. De GGD zorgt, waar nodig, voor de verbinding tussen BEA en commissie TLV. Ook als een kind op de basisschool onderwijs blijft volgen, kan voor intensievere opvoedhulp het BEA geraadpleegd worden. Het BEA verwijst naar (gespecialiseerde) jeugdzorg. Het BEA wordt vormgegeven vanaf het moment dat de Transitie Jeugdzorg ook vorm krijgt (1 januari 2015). De kaders hiervoor zijn gesteld vanuit de gemeente.

7. Ouderbetrokkenheid

Op De Dorpsschool streven we ernaar dat ouders zich welkom voelen op school. Er is regelmatig contact tussen school en ouders. Hierdoor ontstaat een basis van vertrouwen. Ouders zijn belangrijk voor de school en deze belangrijke rol neemt toe als er sprake is van zorg over de ontwikkeling en het functioneren van een kind. Een signaal kan afkomstig zijn van de ouders, maar ook van de school. Als er zorgen zijn over het functioneren van een kind, bespreken school en ouders dit met elkaar. Ieder vanuit de eigen rol:

- Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de lichamelijke, emotionele, sociale en cognitieve basisbehoeften. Bij deze behoeften moet behalve aan voedsel, kleding en onderdak, gedacht worden aan emotionele warmte, liefde, steun, respect, grenzen, ontwikkelingskansen, veiligheid, liefdevolle aanraking en zorg. Oplossingen worden eerst in het eigen netwerk gezocht.
- School is verantwoordelijk voor goed onderwijs afgestemd op de ondersteuningsbehoefte van het kind opdat het kind optimale ontwikkelingskansen geboden krijgt.

Ouders zijn aanwezig bij de ondersteuningsoverleggen (HGPD-intern en Trajectoverleg) en denken en schrijven mee aan het Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP) van het kind. Gezamenlijk analyseren ze de situatie: welke beschermende en belemmerende factoren in kind, onderwijs en opvoeding zijn relevant voor het uitstroomniveau en de geplande vaardigheidsgroei. Ook al is en blijft de kwaliteit van het onderwijs de verantwoordelijkheid van de school, ouders kunnen de leerkracht ondersteunen en zijn medeverantwoordelijk voor de oplossing en uitvoering van het POP.

8. Handelingsgericht werken

Als duidelijk is wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van een kind zijn, kan de school een passend onderwijs aanbod inzetten. Belangrijk is dat niet een eventuele stoornis bepalend is, maar de behoefte van het kind en de mogelijkheden van het kind en zijn omgeving.

Centraal staan de volgende uitgangspunten:

- De onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling.
- De mogelijkheden van het kind, ouders (gezin), sociale omgeving (familie, buurt) en de leerkracht.
- Een oplossingsgerichte werkwijze met concrete (tussen)doelen, analyses en evaluaties.
- De administratieve handelingen zijn doelgericht en overdraagbaar.

9. Wet- en regelgeving

In het kader van Passend Onderwijs is een aantal wijzigingen in de Wet op primair onderwijs opgenomen die betrekking hebben op het werken met een Ontwikkelingsperspectief (dat in ons samenwerkingsverband een POP genoemd wordt). In de brochure van de PO-Raad "Ontwikkelingsperspectief in het basisonderwijs" (2014), kan alle volledige informatie over het werken met een OPP (ontwikkelingsperspectief, term in ons samenwerkingsverband: POP) gevonden worden. Op basis daarvan is het opstellen van een POP verplicht voor alle leerlingen die extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband krijgen. Voor ondersteuning die binnen de basisondersteuning van de school valt, is het opstellen van een POP dus niet verplicht.

10. Huidig toezicht- en waarderingskader inspectie

Voor het regulier onderwijs is het POP indirect aan de orde bij de beoordeling van indicator 1.4 (leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden) en de indicatoren over zorg. De inspectie stelt dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften de meeste voortgang boeken als zij zo lang mogelijk bij de basisgroep gehouden worden, zo nodig aangevuld met geïntensiveerde instructie en oefening. Als leerlingen niet of gedeeltelijk deelnemen aan het reguliere curriculum vindt de inspectie het belangrijk dat scholen kunnen aantonen dat deze leerlingen aan afwijkende doelen werken als gevolg van beperkte capaciteiten en niet als gevolg van lage ambities van de school of tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs. Daarom verwacht zij van de school dat zij voor leerlingen die voor één of meerdere vakgebieden op hun eigen niveau op de leerlijn werken een POP opstelt. Omdat het POP nog geen gangbaar en eenduidig fenomeen is, beoordeelt de inspectie de indicator 1.4 op dit moment alleen voor leerlingen uit groep 8. De inspectie ontwikkelt voor het basisonderwijs een nieuw toezicht- en waarderingskader, waarin zij de nieuwe wet- en regelgeving rondom het POP opnemen. Naar verwachting wordt het nieuwe kader vanaf 1 augustus 2014 van kracht. In de Wet kwaliteit (v)so staat dat met de verplichting tot het opstellen van een POP voor iedere leerling, de verplichting vervalt om voor alle leerlingen een handelingsplan op te stellen. Dat wekt de indruk dat het POP het vroegere handelingsplan vervangt. Het POP is echter meer dan dat. Het POP is doelstellend en gekoppeld aan het curriculum. In het rapport 'Analyse en waarderungen van opbrengsten Primair Onderwijs' ⁽¹²⁾ (Onderwijsinspectie, augustus 2013), zijn de actuele indicatoren en beoordelingscriteria van de inspectie na te lezen. Iedere school kan zo op eigen wijze controleren of de door hen gehanteerde wijze van het werken met POP's, voldoet aan het wettelijk kader.

⁽¹²⁾ Te vinden op: <http://www.onderwijsinspectie.nl/>

Overzicht bijlagen

- Bijlage 1 Formulier Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP)
- Bijlage 2 Handreiking POP
- Bijlage 3 (Mogelijke) Onderwijs- en ondersteuningsbehoeften
- Bijlage 4 Hulpzinnen onderwijs-e en ondersteuningsbehoeften kleuters
- Bijlage 5 Informatie over Gespecialiseerde uitvoerder (GESP-ER)
- Bijlage 6 Informatie over PAC
- Bijlage 7 Informatie over arrangementen
- Bijlage 8 Protocol afname en invoeren Cito-toetsen (nieuwe versie)
- Bijlage 9 Toelaatbaarheidscriteria Voortgezet Onderwijs
- Bijlage 10 Taakprofiel Intern begeleider (IB)

Bijlage 1 Formulier Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP)

PERSOONLIJK ONTWIKKEL PLAN (POP)	
Naam van het kind	
Geboortedatum	
BSN	
School	
Groep	
Groepsverloop	
Adresgegevens	
Of leerlingenkaart ParnasSys toevoegen in plaats van bovenstaande gegevens invullen	

[Geef tekst op]

Ontwikkelingsdeel

Aanleiding (korte omschrijving)

--

Vraagstelling van de leerkracht

--

Datum:

Ingevuld door:

Vraagstelling van de ouders

--

Datum

Ingevuld door:

Vraagstelling van het kind

Om de vraagstelling van het kind helder te krijgen worden voorafgaand aan de HGPD-intern de volgende vragen gesteld aan het kind:

Wat gaat goed op school?

Wat gaat er minder goed?

Wat zou je graag willen leren of veranderen?

Wat zouden wij kunnen doen om jou hierbij te helpen?

Wat kan je zelf doen?

Reeds ondernomen interventies in eerdere jaren en relevante informatie uit voorgeschiedenis

Groep	Interventie	Resultaat
Kies groep		
Kies groep		
Kies groep		

Overzicht niet-methode gebonden toetsen ParnasSys toevoegen als bijlage of hier invoegen (print-screen)

Zie bijlage

Welbevinden		
	<i>Belemmerende factoren</i>	<i>Beschermende factoren</i>
Lichamelijk		
Gedrag		
Sociaal functioneren		
Emotioneel functioneren		
Gezin		
Vrije tijd		
Hulpverlening		

Leren		
	<i>Belemmerende factoren</i>	<i>Beschermende factoren</i>
Leren		
Werkhouding		
Taakgedrag		

School		
	<i>Belemmerende factoren</i>	<i>Beschermende factoren</i>
Leerkracht		
Groep		
School		

Observatie door de intern begeleider in de groep	
Bevindingen	
Aandachtspunten	
<i>Datum:</i>	<i>Ingevuld door:</i>

Planningsdeel na eerste HGPD intern

HGPD intern

Aanwezig

Datum

Belangrijkste punten uit de HGPD intern

Doelen (korte/lange termijn) naar aanleiding van HGPD intern

Onderwijsbehoeften

In bovengenoemd overleg is het POP besproken en zijn de volgende afspraken gemaakt:

Afspraak

Actie door

Datum

Toelichting/evaluatie, indien van toepassing (bv. inzet gesp-er of observatie PAC-er)

Het POP is besproken met ouders tijdens HGPD intern op d.d.
(datum invullen)

Volgend HGPD intern

HGPD intern

Aanwezig

Datum

Belangrijkste punten uit de HGPD-intern

Doelen (korte/lange termijn) naar aanleiding van HGPD-intern

Onderwijsbehoeften

In bovengenoemd overleg is het POP besproken en zijn de volgende afspraken gemaakt:

Afspraak

Actie door

Datum

Wijzigingen ontwikkelingsdeel

Toelichting/evaluatie indien van toepassing (bv. inzet gesp-er of observatie PAC-er)

Het POP is besproken met ouders tijdens HGPD-intern op d.d.
(datum invullen)

Trajectoverleg

Indien HGPD intern minder dan zes weken geleden gevoerd is, kan er bij de vraagstelling van de leerkracht, ouders en leerling verwezen worden naar laatste HGPD intern. Als dit langer dan zes weken geleden is wordt de vraagstelling opnieuw vastgesteld en ingevuld.

Vraagstelling van de leerkracht

<i>Datum:</i>	<i>Ingevuld door:</i>

Vraagstelling van de ouders

<i>Datum:</i>	<i>Ingevuld door:</i>

Vraagstelling van het kind

Om de vraagstelling van het kind helder te krijgen worden vooraf aan het trajectoverleg de volgende vragen gesteld aan het kind

Wat gaat goed op school?	
Wat gaat er minder goed?	
Wat zou je graag willen leren of veranderen?	
Wat zouden wij kunnen doen om jou hierbij te helpen?	
Wat kan je zelf doen?	
<i>Datum:</i>	<i>Ingevuld door:</i>

Observatie door de intern begeleider in de groep

Bevindingen	
Aandachtspunten	
<i>Datum:</i>	<i>Ingevuld door:</i>

Evt. observatie door externe in de groep (denk aan gesp-er, PAC-er, RT-er, orthopedagoog)

Bevindingen	
Aandachtspunten	
<i>Datum:</i>	<i>Ingevuld door:</i>

Planningsdeel na eerste trajectoverleg

Trajectoverleg

Aanwezig

Datum

Belangrijkste punten uit het trajectoverleg

Doelen (korte/lange termijn) naar aanleiding van het trajectoverleg

Onderwijsbehoeften en afwijkingen van het (reguliere) onderwijsprogramma

In bovengenoemd overleg is het POP besproken en zijn de volgende afspraken gemaakt:

Afspraak

Actie door

Datum

Wijzigingen ontwikkelingsdeel

Toelichting/evaluatie, indien van toepassing (bv. inzet gesp-er of observatie PAC-er)

Het POP is besproken met ouders tijdens het trajectoverleg op d.d.
(datum invullen)

Volgend trajectoverleg

Trajectoverleg

Aanwezig

Datum

Belangrijkste punten uit het trajectoverleg

Doelen (korte/lange termijn) naar aanleiding van het trajectoverleg

Onderwijsbehoeften en afwijkingen van het (reguliere) onderwijsprogramma

In bovengenoemd overleg is het POP besproken en zijn de volgende afspraken gemaakt:

Afspraak

Actie door

Datum

Wijzigingen ontwikkelingsdeel

Toelichting/evaluatie, indien van toepassing (inzet gesp-er of observatie PAC-er)

Het POP is besproken met ouders tijdens het trajectoverleg op d.d.
(datum invullen)

Ontwikkelingsperspectief

Wanneer dit gedeelte wordt ingevuld betekent dit dat de leerling niet alleen een POP heeft maar ook een Ontwikkelingsperspectief (OPP) . Dit onderdeel moet altijd ingevuld worden voor leerlingen die het eindniveau groep 8 niet behalen en voor leerlingen met extra ondersteuning op het gebied van gedragsproblemen. Aan het eind van het deel Ontwikkelingsperspectief aanvinken of ouders wel/niet akkoord gaan met het POP en of er wel/niet overeenstemming is over de aanpassing van het uitstroomniveau.

Let op: in de leerlingenadministratie (o.a. ParnasSys) aanvinken dat de leerling een OPP heeft. Dit is vereist vanuit het ministerie.

Alleen de onderdelen invullen die van toepassing zijn, onderdelen die niet van toepassing zijn weghalen. Bij aanpak denk aan methode/materialen, welke toetsen, werkvorm, instructie, RT, hulpmiddelen, enz.

Concrete (didactisch) doelen voor het lopende schooljaar	
Schooljaar:	
Aanpak Taal/Woordenschat:	
Taal: (hier leerlijnen invullen)	Per leerlijn: bereikt/niet bereikt/evaluatie
Aanpak Spelling:	
Spelling: (hier leerlijn invullen)	Per leerlijn: bereikt/niet bereikt/evaluatie
Aanpak Technisch lezen:	
Technisch lezen: (hier leerlijn invullen)	Per leerlijn: bereikt/niet bereikt/evaluatie
Aanpak Begrijpend lezen:	
Begrijpend lezen: (hier leerlijn invullen)	Per leerlijn: bereikt/niet bereikt/evaluatie
Aanpak Rekenen:	
Rekenen: (hier leerlijn invullen)	Per leerlijn: bereikt/niet bereikt/evaluatie
Aanpak Zaakvakken:	
Zaakvakken:	Per leerlijn: bereikt/niet bereikt/evaluatie

Concrete (sociaal-emotionele) doelen voor het lopende schooljaar

Schooljaar:

Sociaal

Emotioneel

Taakaanpak

Werkhouding

Uitstroomniveau en uitstroombestemming

Eventueel overzicht ontwikkelingsperspectief (grafieken) uit ParnasSys invoegen.

Gepland uitstroomniveau per vakgebied

Vakgebied	VHS	DLE	Uitstroomniveau
Technisch lezen			
Begrijpend lezen			
Rekenen en wiskunde			
Spelling			
Woordenschat			

Verwachte uitstroombestemming

Kopieer de uitstroombestemming welke van toepassing is voor de leerling (normering vanuit het VO)

Ouders gaan akkoord met

- het POP (inclusief planningsdeel na trajectoverleg)

School en ouders hebben overeenstemming over het verwachte uitstroomniveau

- Niet van toepassing** want er vindt geen aanpassing van het uitstroomniveau plaats
- Ja**
- Nee**, op dit moment zijn de ouders niet akkoord. Er vindt een vervolgesprek plaats. Ondertussen geven school en ouders uitvoering aan de doelen en afspraken in het POP.

Bijlage 2 Handreiking POP

Wanneer de verschillende stappen van het Persoonlijk Ontwikkel Plan zorgvuldig doorlopen worden, wordt verwacht dat het gedrag dat de leerling laat zien, zorgvuldig beschreven wordt, aan de hand van concrete gedragingen binnen de verschillende ontwikkelingsgebieden. Hierdoor is het niet nodig (en ook niet wenselijk), om dit in termen van DSM-stoornissen te formuleren. Als er echter suggesties zijn gedaan in de gesprekken met school en ouders omtrent eventuele stoornissen is het wel belangrijk dat dit gemeld wordt in het POP. Het document wordt ingevuld met ouders en, waar mogelijk, de leerling zelf. Voor het overzicht is het handig om delen die (nog) niet ingevuld worden, zo mogelijk te verwijderen.

Handreiking bij het invullen van de verschillende stappen

- Wanneer er gestart wordt bij het invullen van het POP, is er al veel bekend over de leerling. Men kan dan denken aan gegevens uit het (Cito) leerlingvolgsysteem, (kleuter)observatielijsten, aanvullingen uit ZIEN of het DHH. Het is de bedoeling dat er dan ook van deze gegevens gebruik gemaakt wordt.
- Per onderdeel van het formulier wordt hieronder aangegeven welk soort informatie ter plaatse kan worden ingevuld op het formulier.

Ontwikkelingsdeel

Betreffende:

- knip en plak hier de algemene gegevens van de leerling uit ParnasSys (leerlingkaart);
- Wanneer de leerling met professionals buiten de school besproken wordt, is het toevoegen van een foto prettig

Aanleiding:

- beschrijf hier de aanleiding voor een HGPD-intern

Vraagstelling (ook in deel Trajectoverleg):

- Beschrijf de vraag zo concreet mogelijk
- Beschrijf het probleem in gedragstermen
- Geef aan wanneer, waar en hoe vaak zich het gedrag voordoet
- Geef aan van wie de hulpvragen komen

Vraagstelling van het kind (ook in deel Trajectoverleg):

- Vul hier de antwoorden in op de vragen die besproken zijn met de leerling.

Reeds ondernomen interventies in eerdere jaren en relevante informatie uit de voorgeschiedenis:

- Beschrijf hier per groep kort welke ondersteuning de leerling al heeft gehad (geef aan op welke manier tot nu is geprobeerd om met het probleem om te gaan) en met welk resultaat (geef aan welke aanpak wel, en welke niet heeft gewerkt).
Denk ook aan bijzonderheden uit de periode voordat het kind naar school ging, die in relatie (kunnen) staan met de huidige vragen.

Overzicht niet-methode toetsen ParnasSys:

- Knip en plak hier de gegevens uit ParnasSys: geef de vaardigheidsgroei overzichtelijk weer of toevoegen als bijlage.
- Geef ook aan of een leerling is getoetst op hoger niveau of lager niveau

Gegevens in te vullen bij *Welbevinden*:

- Noem alleen kenmerken/aspecten die relevant zijn voor het functioneren van de leerling binnen school, vergeet de beschermende factoren niet
- Kijk vooral naar datgene wat in de onderwijsleersituatie van invloed is (directe factoren)

Lichamelijk, denk aan:

- ziekteverzuim
- ziektes
- zintuiglijke problemen
- motorische beperkingen
- sportieve vaardigheden
- medicatie
- gewicht
- lengte
- verzorging

Gedrag, denk aan:

- communicatievaardigheid
- zelfvertrouwen (in verschillende situaties)
- aanpassingsvermogen
- aanwezigheid van bepaalde stoornissen (indien gediagnosticeerd)
- welbevinden op school
- druk/actief/impulsief gedrag

Sociaal functioneren, denk aan:

- sociale vaardigheden
- samenwerkingsvaardigheid
- ontwikkeling sociaal inzicht
- ruzies
- dominant, teruggetrokken, verlegen of behulpzaam

Emotioneel functioneren, denk aan:

- internaliserend gedrag (stil, somber of passief)
- emotionele stabiliteit, incasseringsvermogen, omgaan met frustraties
- externaliserend gedrag (openlijk dwars, uitdagend, bozig, ongehoorzaam of agressiviteit)
- de leerling heeft plezier in aangeboden en zelfstandig gekozen werkjes/opdrachten
- de leerling voelt zich thuis in de groep
- de leerling heeft taken welke met succes kunnen worden gemaakt
- de leerling heeft verantwoordelijkheden
- de leerling krijgt positieve feedback en is tevreden over zijn/haar eigen leerprestaties
- er zijn geplande gesprekken met de leerling waarin het welbevinden van de leerling wordt besproken
- de leerling gaat met plezier naar school/naar huis
- de leerling is meestal relaxed/ontspannen
- de leerling is op een aangename manier aanwezig in de klas (niet té druk of teruggetrokken)
- in het pedagogische contact is de leerling voldoende aanspreekbaar
- het contact met klasgenoten is over het algemeen prettig en voldoende
- de leerling doet acceptabel zijn best bij het maken van zijn opdrachten

Gezin, denk aan:

- gezinssamenstelling en eventuele bijzonderheden
- mate waarin ouders hun kind stimuleren
- houding van ouders t.o.v. school
- pedagogisch klimaat thuis
- bijzondere omstandigheden

Vrije tijd, denk aan:

- invloeden van de buurt
- bezigheden na schooltijd (clubs)
- gelegenheid tot contact met leeftijdgenoten

Zorg, denk aan:

- heeft er diagnostiek door externe hulpverlening plaatsgevonden?
- hulp vanuit andere professionele zorgvoorzieningen (maatschappelijke zorg, gezondheidszorg, etc.)

Gegevens in te vullen bij *Leren*:

Leren, denk aan:

- inschatting intelligentieniveau
- bepaalde leerstoornissen
- schoolprestaties op verschillende vakken:
 - Technisch lezen: Wat zijn de problemen? Welke hiaten?
 - Leestempo
 - Dyslexie
 - Radende lezer/spellende lezer
 - Begrijpend Lezen: Wat zijn de problemen? Welke hiaten?
 - Onvoldoende technisch lezen
 - Kan verhaal terug vertellen?
 - Eenvoudige vragen beantwoorden (titel, hoofdpersoon, e.d.)
 - Betekenis geven aan de tekst

Rekenen wiskunde: resultaten diagnostisch gesprek en resultaten methode gebonden toetsen. Welke hiaten?

- Automatiseren komt niet op gang
- Toepassen van juiste strategieën
- Contextsommen onvoldoende begrip
- Niet beheersen van splitsommen
- Onvoldoende zicht op de getallen rij
- Verkort tellen onvoldoende beheersing
- Toepassen van de basisvaardigheden is onvoldoende

Spelling: welke hiaten bij welke categorie?

- Niet toepassen van de juiste spellingsregels op niveau
- Toepassen van de juiste strategieën (spontaan schrijven)
- Dyslexie

Woordenschat: observaties en methode gebonden toetsen waarbij het probleem wordt omschreven

- Onvoldoende betekenis aan woorden geven
- Gebruik maken van de juiste woorden in de mondelinge taal
- Nederlandse taal onvoldoende beheersen
- Woordenschatniveau is niet leeftijdsadequaat.

Werkhouding, denk aan:

- ordeningsvermogen / plannen
- prestatiemotivatie / faalangst
- basistempo
- concentratie
- motivatie

Taakgedrag, denk aan:

- taakgerichtheid
- taakbeleving
- leerstrategie
- zelfstandig werken
- keuzes maken
- zelfverantwoordelijkheid

Gegevens in te vullen bij *School*:

Leerkracht, denk aan:

- waarden en normen van de leraar zelf
- kijk ook naar handelen van de leerkracht: taak, instructie, pedagogisch-didactisch handelen
- gevoelens bij een bepaalde leerling
- interactie leerkracht / leerling
- klassenmanagement

Groep, denk aan:

- groepsgrootte, groepeeringsvorm en groepssamenstelling
- groepssfeer
- aard van leerlingenproblematiek en niveaus van de leerlingen
- houding van de groep t.o.v. de leerling

School, denk aan:

- schoolgebouw / locaties
- invloed schoolregels
- type onderwijs
- mogelijkheden tot extra hulp op school
- het zorgsysteem op school
- methoden en leermiddelen

Observatie door de intern begeleider in de groep (ook in deel Trajectoverleg):

de intern begeleider voert een observatie in de groep, waarmee bovenstaande gegevens aangevuld en geïllustreerd worden. Conclusies van de observatie worden kort weergegeven in het POP.

Hulpzinnen bij het invullen van het POP:

Leerlingen met gedragsproblemen:

- De leerling heeft plezier in aangeboden en zelfstandig gekozen opdrachten.
- De leerling krijgt positieve feedback.
- De leerling is tevreden over zijn/haar eigen prestaties.
- De leerling gaat met plezier naar school en naar huis.
- Het contact met de klasgenoten is prettig en voldoende.
- De leerling toont voldoende inzet.
- De leerling kan flexibel omgaan met veranderingen van patronen.
- De leerling kan omgaan met veranderingen binnen de gestelde structuur.
- De leerling voelt zich thuis in de groep.
- De leerling heeft taken welke met succes kunnen worden gemaakt.
- De leerling heeft verantwoordelijkheden.
- Er zijn (geplande) gesprekken met de leerling waarin het welbevinden van de leerling wordt besproken.
- De leerling is meestal relaxed/ontspannen.
- In het pedagogische contact is de leerling voldoende aanspreekbaar.
- De leerling kan tegenslagen op een acceptabele manier incasseren.

Zeer moeilijk lerende leerlingen en Langdurige zieke leerlingen:

- De leerling heeft plezier in aangeboden en zelfstandig gekozen werkjes en/of opdrachten.
- De leerling voelt zich thuis in de groep.
- De leerling heeft taken welke met succes kunnen worden gemaakt.
- De leerling heeft verantwoordelijkheden.
- De leerling is tevreden over zijn/haar eigen leerprestaties.
- De leerling krijgt voldoende feedback.
- Er zijn (geplande) gesprekken met de leerling waarin het welbevinden van de leerling wordt besproken.
- De leerling gaat met plezier naar school en naar huis.
- De leerling is meestal relaxed/ontspannen.
- De leerling is op een aangename manier aanwezig in de klas (niet té druk of teruggetrokken).
- In het pedagogische contact is de leerling voldoende aanspreekbaar.
- Het contact met klasgenoten is over het algemeen prettig en voldoende.
- De leerling toont voldoende inzet bij het maken van zijn opdrachten.
- De leerling voelt zich door de leerkracht begrepen t.a.v. zijn/haar beperking/handicap.
- De leerling voelt zich door medeleerlingen begrepen t.a.v. zijn/haar beperking/handicap.
- De leerling kan zich veilig bewegen binnen en rondom de school.
- De leerling weet/durft optimaal gebruik te maken van hulpmiddelen en aanpassingen.
- De leerling kan/durft adequaat om te gaan met zijn/haar vermoeidheid.

Leerlingen met ASS.problematiek:

- De leerling heeft plezier in aangeboden opdrachten.
- De leerling voelt zich thuis in de groep, wordt geaccepteerd door klasgenoten.
- De leerling heeft taken welke met succes kunnen worden gemaakt.
- De leerling heeft verantwoordelijkheden.
- De leerling is tevreden over zijn/haar eigen leerprestaties.
- De leerling krijgt voldoende feedback.
- Er zijn (geplande) gesprekken met de leerling waarin het welbevinden van de leerling wordt besproken.
- De leerling gaat met plezier naar school en naar huis.
- De leerling bouwt op school geen frustratie op, die er thuis uitkomen.
- De leerling is op een aangename manier aanwezig in de klas (niet té druk of teruggetrokken).
- De leerling en leerkracht houdt zich aan gemaakte afspraken m.b.t. time out (bij boosheid)
- De leerkracht signaleert op tijd onrust en neemt maatregelen om deze weg te nemen.
- Het contact met klasgenoten is over het algemeen prettig en voldoende, rekening houdend met de contactproblemen bij ASS.
- De leerling toont voldoende inzet bij het maken van zijn opdrachten.
- De leerling ervaart duidelijkheid in interactie.
- De leerling ervaart structuur in tijd, ruimte en activiteit.
- De leerling ervaart begrip van de leerkracht bij problemen op sociaal emotioneel gebied, bij samenwerken en met zijn/haar werkhouding.
- Veranderingen in het rooster en activiteiten worden van te voren doorgenomen met de leerling.

Meer- en hoogbegaafde leerlingen:

- De leerling heeft plezier in aangeboden en zelfstandig gekozen werkjes en/of opdrachten.
- De leerling voelt zich thuis in de groep.
- De leerling heeft taken welke met succes kunnen worden gemaakt.
- De leerling heeft verantwoordelijkheden.
- De leerling is tevreden over zijn/haar eigen leerprestaties.
- De leerling krijgt voldoende feedback.
- Er zijn (geplande) gesprekken met de leerling waarin het welbevinden van de leerling wordt besproken.
- De leerling gaat met plezier naar school en naar huis.
- De leerling is meestal relaxed/ontspannen.
- De leerling is op een aangename manier aanwezig in de klas (niet té druk of teruggetrokken).
- In het pedagogische contact is de leerling voldoende aanspreekbaar.
- Het contact met klasgenoten is over het algemeen prettig en voldoende.
- De leerling toont voldoende inzet bij het maken van zijn opdrachten.

- De leerling neemt initiatief tot nieuwe activiteiten, komt zelf met ideeën.
- De leerling vraagt op momenten dat het nodig is zelf om hulp op een goede manier.
- De leerling kan reflecteren op eigen gedrag.
- De leerling durft te laten zien wat hij kan en weet.
- De leerling durft fouten te maken en uitdagingen aan te gaan.
- De leerling heeft een positief beeld van zichzelf.

Leerpoet:

- Volgens de ervaringen/kennis van de leerkracht geeft de leerling signalen die kunnen wijzen op een ontwikkelingsvoorsprong groter dan 6 maanden.
- De leerling valt op in het kleuterleerlingvolgsysteem.
- De motorische ontwikkeling staat de cognitieve ontwikkeling niet in de weg.
- De leerstof wordt aangeboden volgens de plusdoelen van de methode.
- De leerstof wordt aangeboden volgens de principes van compacten en verrijken.
- Het leerstofaanbod is gebaseerd op de resultaten van vooraf afgenomen toetsen.
- De ontwikkeling van het begrijpend lezen groeit mee in verhouding met de ontwikkeling van technisch lezen.
- De leerling volgt naast het standaardcurriculum extra vakken, te weten:
.....
- De vorderingen op deze vakken worden systematisch bijgehouden.
- De leerling is in staat om werk- en leer strategieën efficiënt te gebruiken.
- De leerling wordt gevraagd om mee te denken over zijn leerdoelen.
- De leerling wordt gevraagd om mee te denken over zijn onderwijsaanbod.
- De leerling neemt deel aan een plusgroep, te weten
- De leerling krijgt feedback op zijn verrijkingswerk en het werkproces.
- Er zijn ontwikkelingsgelijken op school waarmee de leerling kan samenwerken en overleggen.

Planningsdeel

HGPD-intern of Trajectoverleg:

- Namen van de aanwezigen bij het gesprek
- Datum van het gesprek

Belangrijkste punten uit de HGPD-intern of Trajectoverleg:

- Verslag van het gesprek met relevante informatie
- Bij inschakelen PAC / Gesp-kort: wat is je concrete vraag?

Doelen na aanleiding van HGPD-intern of Trajectoverleg:

- Geef aan wat je allereerst wilt aanpakken en met welk doel. Beschrijf hier alleen doelen die ook echt op te bereiken zijn.
- Het kan zijn dat het hoofdprobleem niet direct oplosbaar is. Kies dan haalbare doelen die een aanzet zijn in de richting van het oplossen van het probleem.

Onderwijsbehoeften:

- Wat heeft deze leerling nodig om dit doel te bereiken? Overloop eventueel de hulpzinnen onderwijsbehoeften: welke zijn van toepassing? Vul deze concreet in (zie bijlage 4 en 5: (Mogelijke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften).

In bovengenoemd overleg is het POP besproken en zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Geef aan welke acties er door wie en hoe worden ondernomen
- Wanneer wordt het resultaat geëvalueerd?

Toelichting/evaluatie, indien van toepassing (HGPD-intern)

- Wat is er bereikt/niet bereikt, maar ook vanuit welke argumentatie worden nu nieuwe plannen/doelen opgesteld?
- Wanneer er een diagnostisch onderzoek, PAC- of Gesp- traject heeft plaatsgevonden, worden de evaluaties als volgt weer gegeven:
 - Datum onderzoek / traject
 - Naam medewerker
 - Belangrijkste resultaten (of conclusies)

Evt.observatie door externe in de groep (Trajectoverleg):

- Wanneer er een diagnostisch onderzoek, PAC- of Gesp- traject heeft plaatsgevonden, worden de evaluaties als volgt weer gegeven:
 - Datum onderzoek / traject
 - Naam medewerker
 - Belangrijkste resultaten (of conclusies)

Ontwikkelingsperspectief

Uitstroomniveau en uitstroombestemming

Het uitstroomniveau is niet hetzelfde als de uitstroombestemming. Het uitstroomniveau geeft per leergebied een aanduiding van het kennis- en vaardigheidsniveau dat voor een type voortgezet onderwijs vereist is.

Vaak is er sprake van een disharmonisch profiel, waarbij een leerling voor de verschillende leergebieden een verschillend uitstroomniveau bereikt. Uiteindelijk kan een leerling maar naar één school voor voortgezet onderwijs gaan, er is dan ook maar één uitstroombestemming. Deze keuze is een gewogen besluit op basis van de uitstroomniveaus van de verschillende leergebieden, de belemmerende en beschermende factoren en de talenten en interesses van de leerling. Voor het bepalen van de uitstroombestemming van een leerling, wordt er geregeld gebruik gemaakt van de vaardigheidsgroei.

De vaardigheidsgroei is echter niet langer dan een jaar vooruit voldoende betrouwbaar te voorspellen¹. De consequentie daarvan is, dat het uitstroomniveau op basis van alleen toetsresultaten pas tegen het einde van de basisschool met zekerheid voorspeld zou kunnen worden. Daarom stelt de school op basis van andere informatie de uitstroombestemming vast. Er wordt gebruik gemaakt van het geheel van compenserende en belemmerende factoren, waaronder de respons op instructie: hoe "doet" de leerling het binnen de school en het geboden aanbod. Ook de uitslag van een intelligentietest kan onderdeel uitmaken van het POP. Deze test kan ondersteunend zijn, maar dient om tal van wetenschappelijke redenen met terughoudendheid gebruikt te worden. Zeker wanneer het om beslissingen gaat met verregaande gevolgen voor de toekomst van de leerling. Het IQ heeft voor het nemen van individuele beslissingen een beperkte waarde en zal altijd in het licht van andere factoren van kind, onderwijs en opvoeding geïnterpreteerd dienen te worden. Wanneer het basisonderwijs zorgt voor duidelijk aangeleverde POP-documenten, is de verwachting vervolgens dat het voortgezet onderwijs hier op aan kan sluiten.

VHS of DLE: wanneer er weinig didactische vooruitgang te signaleren is, is het DLE een erg grove maat. Het verdient dan de voorkeur om de vaardigheidsscores te gebruiken om vooruitgang te signaleren.

Gepland uitstroomniveau:

- Geef hier een leerrendementsverwachting per leergebied. Benoem hier vaardigheidsscores of het DLE van het moment waarop je denkt dat het kind eindigt. Gebruik de score die het best de ontwikkeling van de leerling weergeeft.
- Geef daarnaast het (functionerings)niveau dat een leerling bij de overgang naar het voortgezet onderwijs voor het betreffende leergebied bereikt zal (moeten) hebben, in het bijzonder voor taal/lezen en rekenen, afgeleid uit en afgestemd op de uitstroomniveaus passend bij de gekozen uitstroombestemming.
- De vertaling in (vaardigheids)scores van de tussendoelen bij elke planperiode (in de praktijk vrijwel altijd een jaar of een half jaar). Op de site van Sine Limite: www.sinelimite.nl is vanaf het begin van schooljaar 2014-2015 een overzicht te vinden van de uitwerking van de verschillende doelen binnen de verschillende leerlijnen.
- De leerkracht evalueert de leervorderingen van een leerling door de daadwerkelijk behaalde toetsresultaten te vergelijken met de scores die nodig zijn om op tijd het uitstroomniveau te bereiken.
- Omschrijf in het persoonlijk leerplan (bijlage 6) de (praktische) leerdoelen van het einddoel per vakgebied. Er kan gebruikt worden van de doelen op de site van Sine Limite (beschikbaar per 01-09-2014). De doelen van M. van der Stap zijn **niet** actueel meer.

¹ Keuning&Visser (2013)

Verwachte uitstroombestemming:

- Geef hier het type Voortgezet Onderwijs of uitstroomprofiel VSO waar de leerling naartoe uit zal stromen weer, bijvoorbeeld VMBO-bb.
- De verwachte uitstroombestemming is een gewogen besluit op basis van de factoren die de ontwikkeling en het leren van de leerling belemmeren en bevorderen en de talenten en interesses van de leerling.

Visie van de ouders:

- Aan welk type v(s)o denken ouders (en waarom) en hoe verhoudt hun wens zich ten opzichte van de doelen die de school nastreeft? Hebben ouders hogere verwachtingen dan de school, of omgekeerd? Welke afspraken maken de school en ouders over wie wat gaat doen om ervoor te zorgen dat de doelen behaald worden? Zo benut de school de steun van ouders en verhoogt daarmee de kans op het behalen van het uitstroomniveau.

Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen

- Wanneer bovenstaande acties en overleggen er niet voor zorgen dat de gewenste (eind)doelen voor de leerling bereikt kunnen worden, kan het nodig zijn om de ontwikkeling van de leerling te bespreken in de Commissie van Toelaatbaarheidsverklaringen. Wanneer voorgaande onderdelen volledig zijn ingevuld, kan er hier volstaan worden met een vraag aan de commissie: waar wil men nog antwoord op? Waar is behoefte aan voor deze leerling? De vragen zullen in de meeste gevallen gericht zijn op het aanvragen van een plaatsing in het speciaal (basis) onderwijs of een arrangement.

Bijlage 4 (Mogelijke) onderwijs- en ondersteuningsbehoeften

Aandachtspunten voor het bepalen wat een leerling nodig heeft om zijn doel te bereiken.

Instructie

- die visuele ondersteuning biedt (plaatjes, pictogrammen)
- waarbij wordt voorgedaan en hardop wordt gedacht
- die zelfstandigheid stimuleert
- die verlengd is
- die vooral auditief is (voorlezen van de opdracht, luisteren naar een verhaal)
- die vooral visueel is (bijv. picto's, plaatjes, foto's, stripverhalen)
- die met materiaal is (rekenrek, blokjes, speciale pen, tafelkaart, rekenkaarten)
- die gestructureerd is
- die sturing biedt
- die uitdaging biedt
- die kort en duidelijk is (alleen bespreken opdrachten, korte aanduiding oplossingsstrategie)
- die verlengd is (herhaling na basisinstructie, helpen bij de juiste oplossingsstrategie, extra ophalen van voorkennis, uitvragen van zojuist gegeven instructie, directe instructie, preteachen, reteachen)
- die stapsgewijs wordt aangeboden
- die helpt opstarten
- die ondersteunt in het gedrag
- waarbij het doel duidelijk wordt besproken

Leertijd

- extra leertijd (meer leertijd beschikbaar stellen om vaardigheid te verwerven)
- minder leertijd (minder leertijd bieden en tijd vrijmaken voor verdieping en uitdagende leerstof/werkvorm)
- ...

Opdrachten

- die op niveau zijn
- die niet afleidend zijn
- die overzichtelijk zijn (sobere lay-out met zo weinig mogelijk plaatjes)
- die onder niveau zijn
- die weinig tekst bevatten
- die visueel ondersteuning bieden
- die kort en duidelijk zijn
- waarbij de leerling weinig hoeft te schrijven
- die uitdaging bieden
- die de zelfstandigheid vergroten
- die boven niveau liggen
- waarbij succeservaringen worden opgedaan
- die het zelfvertrouwen vergroten
- waarbij samengewerkt kan worden
- die inspeelt op de beleving van de leerling
- waarbij je alleen de antwoorden hoeft in te vullen
- met uitgewerkte voorbeelden
- waarbij gebruikt wordt gemaakt van ondersteunende materialen en programma's
- ter remediëring van de leerstof
- ter herhaling van de leerstof
- ter verdieping en verrijking van de leerstof

(leer)activiteiten nodig

- die aansluiten bij belangstelling voor...
- die gestructureerd zijn met een stap-voor-stap plan
- die de betrokkenheid vergroot
- die in de belevingswereld afspeelt

- die de samenwerking vergroot
- die uitdaging biedt
- die opgebouwd zijn uit kleinere deelactiviteiten
- die zelfstandigheid biedt
- waarbij de leerling om leert gaan met kritiek
- die onder het niveau liggen
- die effectief zijn
- die de denkhandelingen concreet ondersteunen (bijv. getallenlijn)
- die zelfcorrigerend zijn (zodat hij directe feedback krijgt)
- waarin de leerling zijn speelsheid kwijt kan
- die ruimte laat voor eigen keuze en inbreng

Structureren van de taak

- opdelen van de taak in kleine leerstapjes
- afdekken van delen van de taak
- plaatjes weglaten
- vergroot lettertype
- één opdracht op een bladzijde
- extra groot materiaal aanbieden
- stappenplannen en checklists (bijv. voor maken werkstuk, tafelkaart)
- overgangen tussen activiteiten afbakenen en verduidelijken
- ...

Feedback nodig

- die inzet/inspanning benadrukt
- die succeservaringen benadrukt
- die denkhandelingen concreet ondersteunen
- die zelfstandigheid bevorderen
- die consequent direct volgt op het gewenste gedrag
- die positief is
- die zekerheid benadrukt
- waarbij de leerling gemotiveerd blijft
- ...

Groepsgenoten

- die sturen
- met wie ze samenwerkend kunnen leren
- die de leerling betrokken houden
- die de leerling accepteren
- die de leerling accepteren dat hij 'anders' reageert in onverwachte situaties
- die de leerling aanspreken op zijn/haar verantwoordelijkheid
- die positief reageren
- die haar vragen mee te spelen in de pauze
- die clownesk gedrag negeren en er niet om lachen
- die hem niet uitdagen

Een leraar

- die complimenteert
- die de betrokkenheid vergroot
- die de leerling helpt opstarten
- die vriendelijk is
- die positief is
- die ondersteunt
- die het zelfvertrouwen vergroot
- die sturend is
- die consequent en beslist is
- die de sterke kanten van de leerling naar voren laat komen
- die de leerling om leert gaan met kritiek
- die individuele aandacht schenkt

- die structuur biedt
- die de instructie terugvraagt
- die doelgericht kan differentiëren
- die rust biedt
- die de overgangen tussen de activiteiten structureert
- die de instructie terugvraagt, controleert en samen met hem evalueert
- die let op taakbeleving en deze voorafgaand, tijdens en na de taak met haar bespreekt
- die situatie benadrukt waarin haar sterke kanten naar voren komen (bijv. behulpzaam en sociaal vaardig)
- die hem complimenteert met zijn inzet
- die steun biedt bij het omgaan met zijn vaak heftige emoties(en de strijd negeert die hij soms oproept)
- die begrijpt waar hij moeite mee heeft
- die voorspelbaar is in gedrag, houding en activiteiteenaanbod
- die hem voorbereidt op de leswisselingen

Klassenmanagement

- dat overzichtelijk en gestructureerd is
- waarbij de leerling geprikkeld wordt
- waarbij visuele ondersteuning plaatsvindt
- dat de zelfstandigheid vergroot
- dat ondersteunt
- dat duidelijke grenzen aangeeft
- dat differentieert
- dat rustige werkplekken heeft
- dat zorgt voor prikkelreductie
- dat ordelijk is (bijv. materialen)

Ouders

- die sturen
- die betrokken zijn
- die liefdevol zijn
- die ondersteuning bieden
- die de capaciteiten van de leerling accepteren

Bijlage 5 (Mogelijke) onderwijs- en ondersteuningsbehoeften kleuters

Deze leerling heeft

...een instructie nodig ...

- waarbij de leerkracht zijn denkstappen hardop verwoordt
- waarbij de leerkracht auditief ondersteunt d.m.v. verhaal, liedje, versje
- waarbij de leerkracht visueel de stappen ondersteunt d.m.v. plaatjes/picto's
- waarbij de leerkracht de opdracht handelend voordoet en de leerling hem nadoet
- waarbij de leerkracht na iedere stap, de volgende stap pas uitlegt
- van maximaal 10 minuten en dan aan de slag moet
- in een kleine kring met maximaal 5 kinderen
- waarbij luisteren en bewegen steeds afgewisseld wordt
- waarbij de voorkennis wordt geactiveerd, waardoor hij een kapstok heeft waar de nieuwe informatie aan wordt opgehangen
- waarbij het doel van de activiteit/opdracht benoemd is, zo weet hij wat er van hem verwacht wordt.

Deze leerling heeft

...opdrachten nodig die...

- hem gemakkelijk afgaan, zodat hij succeservaringen op kan doen
- in kleine stapjes zijn opgedeeld, zodat de opdracht gemakkelijk te onthouden is
- aansluiten op de belevingswereld
- kort geformuleerd zijn, zodat de leerling ze mondeling kan herhalen
- enkelvoudig zijn samengesteld
- samengesteld zijn zodat hij wordt uitgedaagd om denkstappen te maken tijdens de aanpak

Deze leerling heeft

...(leer) activiteiten nodig die...

- aansluiten binnen het thema van de klas en zijn belangstelling
- die zelfcorrigerend zijn, zodat hij direct feedback krijgt
- visueel in kleine stappen is ondersteund
- ruimte geven voor eigen inbreng
- zijn fantasie prikkelen om...
- hem uitdagen om zelf te onderzoeken hoe het moet
- hij handelend kan uitvoeren voor de verwerking op het platte vlak
- het leren leren stimuleren
- hij al vaker gedaan heeft, zodat hij dit kan herhalen en inoefenen

Deze leerling heeft

...spelbegeleiding nodig ...

- waarbij de leerkracht spelvoorstellen bespreekt
- waarbij alle materialen vooraf worden besproken incl. de gebruikswijze ervan
- waarbij het spel visueel op kaartjes wordt ondersteund

Deze leerling heeft

...feedback nodig die...

- de succeservaringen benadrukt
- na ieder werkje gegeven wordt door de leerkracht gericht op het proces
- na ieder werkje gegeven wordt door de leerkracht gericht op het product
- zijn vorderingen ten opzichte van de vorige keer weergeeft
- er voor zorgt dat hij weer door kan gaan met zijn werkje/spel
- aangeeft of hij het gestelde doel heeft gehaald

Deze leerling heeft

...groepsgenoten nodig die...

- met hem de opdracht/activiteit kunnen opstarten
- hem kunnen ondersteunen bij vragen zonder voor te zeggen
- hem op weg helpen bij het pakken van de juiste spullen/werkjes
- zich houden aan de spelafspraken
- hem betrekken bij de activiteiten
- hem in zijn waarde laten, zodat hij niet boos wordt
- hem ondersteunen als hij de leerkracht niet mag storen
- hem de structuren in de klas voordoen vanuit voorbeeldgedrag

Deze leerling heeft

...een leerkracht nodig die...

- hem kan stimuleren om tot spel te komen d.m.v. de juiste spelbegeleiding
- kan uitdagen d.m.v. denkvragen
- hem positief benadert bij goed gedrag
- structuur biedt tijdens het aanpakken van een taak
- laat merken dat hij de leerling ziet en laat merken dat de leerling er mag zijn
- aansluit op zijn interesse en belevingswereld
- aansluit op zijn zone van naaste ontwikkeling
- doelen stelt
- ruimte geeft om zelf te ontdekken
- de opdracht terug vraagt, voordat hij hem uit gaat voeren
- samen met hem ruzies oplost volgens een vast stappenplan
- naar hem luistert zonder een oordeel te geven

Deze leerling heeft

- een uitdagende leeromgeving nodig waarin hij zelf kan ontdekken en onderzoeken
- ondersteuning nodig bij het opstarten van een werkje
- ondersteuning nodig om zijn fantasie te prikkelen door stimulerende vragen
- in oefening nodig ter bevordering van zijn sociaal-emotionele ontwikkeling middels rollenspelen

Wanneer een leerling moeite blijkt te hebben met spel, dan volgen hier onderwijsbehoeften waaraan gedacht kunnen worden:

- de leerling heeft behoefte aan een leerkracht die het spel al voorbereidt d.m.v. het bouwen van een half bouwwerk, waarmee de leerling verder kan gaan
- de leerling heeft behoefte aan het voor bespreken van de benodigde materialen voor hij overgaat tot spel
- de leerling heeft behoefte aan het inoefenen van spel in de kring, zodat hij een voorbeeld heeft en het na kan spelen
- de leerling heeft behoefte aan een visueel stappenplan waarbij de spelstappen staan getekend
- de leerling heeft behoefte aan een leerkracht die naast het kind ook een spel speelt (of bouwwerk maakt), zodat hij kan aanhaken of nadoen
- de leerling heeft een sterke medeleerling nodig om tot spel te komen, waarin duidelijke spelafspraken gemaakt worden
- de leerling heeft een leerkracht nodig die spelsuggesties geeft als het spel stil valt

Wanneer een leerling moeite blijkt te hebben met sociale omgang, dan volgen hier onderwijsbehoeften waaraan gedacht kunnen worden:

- de leerling heeft behoefte aan duidelijke regels in de groep
- de leerling heeft behoefte aan een consequente leerkracht
- de leerling heeft een leerkracht nodig die hem ondersteunt in het benoemen van emoties
- de leerling heeft een leerkracht nodig die volgens een vast stappenplan de ruzies oplost
- de leerling heeft behoefte aan rollenspellen om sociaal gedrag aan te leren, zodat hij weet hoe hij met leerlingen samen kan spelen
- de leerling heeft een leerkracht nodig die hem stimuleert en aanleert met anderen te spelen
- de leerling heeft een leerkracht nodig die sociale onhandigheden 1 op 1 bespreekt
- de leerling heeft een leerkracht nodig die het oorzaak-gevolg laat zien en bespreekt

Wanneer een leerling moeite blijkt te hebben met het oppikken van de lesstof, dan volgen hier onderwijsbehoeften waaraan gedacht kunnen worden:

- de leerling heeft een leerkracht nodig die hem voorafgaand aan de klassikale les, de lesdoelen al een keer oefent (pre-teaching)
- de leerling heeft een leerkracht nodig die de lesstof nog een keer herhaalt, na de klassikale les in een kleine kring met max. 5 kinderen
- de leerling heeft behoefte aan een instructie in een kleine kring met max. 5 kinderen
- de leerling heeft behoefte aan visuele ondersteuning bij de instructie d.m.v. plaatjes, zodat hij de plaatjes kan gebruiken tijdens de zelfstandige verwerking
- de leerling moet de instructie/denkstappen herhalen voor dat hij aan zijn taak start
- de leerling krijgt per stap instructie, zodat hij maar 1 opdracht tegelijk hoeft te onthouden
- de leerling moet voor de leerkracht op de grond zitten tijdens de instructie
- de instructie mag max.5 minuten duren, daarna moet deze meteen inge oefend worden
- de leerling moet het doel van de les kennen en evalueren met de leerkracht. Zo herhaalt hij wat hij heeft geleerd

Wanneer een leerling moeite blijkt te hebben met taakgerichtheid, dan volgen hier onderwijsbehoeften waaraan gedacht kunnen worden:

- de leerling heeft een visueel stappenplan nodig, waarop staat hoe hij een taak aan moet pakken
- de leerling heeft een rustige werkplek nodig, waar hij niet gestoord wordt door auditieve en visuele prikkels
- de leerling heeft een maatje nodig die met hem nieuwe werkjes gaat ondernemen
- de leerling heeft een maatje nodig om met hem het juiste materiaal te pakken voor dat hij start
- de leerling heeft een leerkracht nodig die tussentijds procesgerichte feedback geeft op zijn houding
- de leerling werkt .. minuten met de timetimer volgens afspraken over zijn taak. Daarna laat hij zijn werk aan de leerkracht zien
- de leerling heeft een leerkracht nodig die zijn verwachtingen en doelen communiceert en evalueert
- de leerling heeft behoeften aan duidelijke korte opdrachten
- de leerling heeft een maatje nodig dat voor hem een voorbeeld is (modelling door andere leerling)

Wanneer een leerling moeite blijkt te hebben met kringactiviteiten, dan volgen hier onderwijsbehoeften waaraan gedacht kunnen worden:

- de leerling heeft instructie nodig in de kleine kring
- de leerling heeft afwisselende kringactiviteiten nodig: luisteren en doen
- de leerling moet tijdens de instructie voor de leerkracht zitten, zodat er makkelijk oogcontact is
- de leerling moet een plek in de kring krijgen zodat de leerkracht hem non-verbaal kan ondersteunen
- de leerling moet iets in zijn handen hebben tijdens de instructie
- de leerling heeft een leerkracht nodig die de lesstof handelend aan kan bieden
- de leerling krijgt een taak in de kring, waardoor hij actief betrokken is
- de leerling krijgt ontwikkelingsmateriaal uitgelegd in de kleine kring en maakt vervolgens meteen de taak
- de leerling krijgt tussentijds opdrachten, zodat hij kan bewegen (vb. pak een schaar voor de juf)
-

Wanneer een leerling uitdaging nodig heeft, dan volgen hier onderwijsbehoeften waaraan gedacht kunnen worden:

- de leerling heeft opdrachten nodig waarbij hij zelf kan onderzoeken hoe ze meten
- de leerling heeft ruimte nodig voor eigen inbreng tijdens het maken van zijn opdrachten
- de leerling heeft een maatje nodig van hetzelfde niveau, waarbij hij samen ontdekkingen kan doen
- de leerling heeft werkjes nodig die zijn sterke punten stimuleren bijv. lees de opdracht voor je begint
- de leerling heeft werkjes nodig net boven zijn niveau, zodat hij na onderzoek hulp kan vragen
- de leerling heeft werkjes nodig die aansluiten op zijn niveau, zoals de slimme kleuter kist
- de leerling heeft werkjes nodig die zijn logisch denken stimuleren zoals concentratie, citadel en denkstap
- de leerling heeft werkjes nodig om de wereld om zich heen te ontdekken
- de leerling heeft werkjes nodig die zijn minder sterke kanten stimuleren. (sterk in rekenen, dan dus taalwerkjes op niveau)

Bijlage 6 Informatie over Gespecialiseerde uitvoerder (GESP-ER)

Inleiding

In schooljaar 2012-2013 is de inzet van gespecialiseerde uitvoerders van start gegaan. De uitvoerders zijn ambulante begeleiders afkomstig van de Ambelt (cluster 4) en de Onderwijsspecialisten (cluster 3). Daarnaast zijn drie medewerkers afkomstig van Panta rhei (sbo). Op deze manier is expertise vanuit het speciaal (basis) onderwijs direct beschikbaar op de basisschool. Gespecialiseerde uitvoerders zijn zogenaamde gespecialiseerde generalisten. Hiermee bedoelen we dat de uitvoerders ingezet worden bij de vraagstelling van kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte. We gebruiken in ons samenwerkingsverband de typering cluster 3 of cluster 4 niet meer, met uitzondering van de kinderen met een rugzak.

Kinderen met een rugzak

Kinderen met een rugzak op 1 augustus 2014 houden de rugzak tot de indicatie afloopt. De school ontvangt een bedrag van het samenwerkingsverband voor de begeleiding van het kind. De wettelijke eisen die gesteld waren aan een rugzak, vervallen per 1 augustus 2014. Dit betekent dat er geen ambulante begeleiding of een gespecialiseerde uitvoerder betrokken is bij het kind. De intern begeleider is verantwoordelijk voor de coördinatie van de ondersteuning. Indien aanvullende expertise nodig is kan de intern begeleider een PAC-er inschakelen of de gespecialiseerde uitvoerder. Voor het verlopen van de indicatie hebben de intern begeleider, leerkracht en ouders samen met andere betrokkenen een inschatting gemaakt of het kind nog begeleiding nodig heeft, op welke wijze, met welk doel en voor welke periode. De intern begeleider zorgt ervoor dat deze kinderen in de DOL van de school geplaatst worden. Dit betekent dat als een kind met rugzak in de interne HGPD of trajectoverleg besproken wordt, het POP geopend wordt. Zolang kinderen met een rugzak niet in deze overleggen besproken worden, wordt gebruik gemaakt van de plannen zoals de school dit tot nu toe gewend was.

Inzet van de gespecialiseerde uitvoerder

Gespecialiseerde uitvoerders werden de afgelopen twee jaar ingezet voor de begeleiding van kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte. De inzet kon alleen via de HGPD-bespreking.

In de praktijk bleek dat scholen in sommige gevallen de gespecialiseerde uitvoerder ook in de basisondersteuning (lichte curatieve interventies) wilden in te zetten. Laagdrempeliger, eerder, ter voorkoming van "erger".

Dit is in DOL op Passend onderwijs opgenomen. Gespecialiseerde uitvoerders kunnen ingezet worden:

- Vanuit de interne HGPD: maximaal 8 weken
- Vanuit het trajectoverleg: maximaal tweemaal 12 weken

Het kan ook zijn dat enkele weken volstaan of dat een kind ondersteuning nodig heeft in het begin van het schooljaar en in de decembermaand. Door goed te kijken naar de ondersteuningsbehoefte van het kind, af te stemmen met de ouders en te luisteren naar het kind komt een aanpak tot stand.

Een gespecialiseerde uitvoerder werkt in principe met een kind in de eigen klas. In sommige gevallen is het nodig om het traject apart te starten, maar altijd vindt de transfer naar de klas plaats.

De gespecialiseerde uitvoerder is geen remedial teacher. De school draagt zorg voor remedial teaching geïntegreerd in de klas verzorgd door de leerkracht of door een remedial teacher binnen de eigen school. De gespecialiseerde uitvoerder heeft expertise op het gebied van de extra ondersteuning.

Naast de kindgerichte vragen kan een gespecialiseerde uitvoerder ook meedenken over en de school van advies dienen over beleid extra ondersteuning, structuur en voorspelbaarheid bij de inrichting van klassen en gangen, spelgedrag op het plein, etc.

Verdeling

Twee jaar geleden is bij de verdeling van de gespecialiseerde uitvoerders rekening gehouden met geografische ligging van scholen. Scholen in een wijk of buurt hebben dezelfde uitvoerder gekregen, waardoor uitwisselbaarheid van uren mogelijk was, beschikbaarheid van de uitvoerder, of trainingsgroepjes schooloverstijgend gemaakt konden worden. Gezien de positieve ervaringen is hier voor de indeling voor de komende twee jaar weer rekening mee gehouden.

De verdeling van de beschikbare uren heeft weer op basis van 5% van het aantal leerlingen plaatsgevonden (teldatum: 1 oktober 2013). Het totaal van de beschikbare uren is ongewijzigd gebleven. De verdeling werkt met dagdelen. Twee jaar geleden is op basis van brinnummers een verdeling gemaakt. Nu op basis van het aantal SOP's. Elke school of schoollocatie die een SOP heeft gemaakt telt mee bij de verdeling.

De verdeling is voor de periode 1 augustus 2014- 1 augustus 2016.

Meer informatie over gespecialiseerde uitvoerders, DOL en passend onderwijs in het algemeen, is te vinden in het Handboek IB of de website sinelimite.nl.

Bijlage 7 Informatie over PAC

PAC staat voor Preventieve Ambulante Consultatie. Dit is een samenvoeging van de taken preventieve ambulante begeleiding (voorheen gegeven vanuit de clusterscholen) en collegiale consultatie (voorheen gegeven vanuit het samenwerkingsverband). Vanaf 1 augustus 2012 zijn deze twee taken ineen gevoegd en is de titel PAC eraan verbonden.

Hoe werkt het?

Een PAC-traject bestaat uit één tot maximaal vijf bezoeken aan de school, waarbij een specialist (PAC-er) advies geeft aan de leerkracht, intern begeleider en/of een schoolteam. De PAC-trajecten vallen binnen de basisondersteuning en kunnen rechtsreeks ingezet worden door de intern begeleider. School overlegt wel altijd eerst met ouders voordat een PAC-traject aangevraagd wordt. Ouders worden vervolgens actief betrokken bij het traject. Naast het geven van advies kunnen er ook diverse coachingsmethodieken voor leerkrachten ingezet worden. Wanneer het PAC-traject op leerlingniveau ingezet wordt gaat het bijvoorbeeld om een observatie of kortdurende begeleiding.

Welke PAC-trajecten zijn er?

Er zijn PAC-trajecten in te zetten op het gebied van dyslexie, rekenen/dyscalculie, sociaal-emotionele ontwikkeling, zeer moeilijk lerende kinderen, Balansmodel, ziektebeelden, hoogbegaafdheid, lichamelijke beperkingen, vragen rond een dynamische groep en (shrijf)motoriek.

PAC-Balansmodel

Balansmodel is een begeleidingsmodel dat ontworpen is door Sine Limite om de communicatie tussen ouders, leerling en school van moeilijk(er) lerende leerlingen te stroomlijnen. Uitgebreide informatie is te vinden in de folder Balansmodel.

- voorlichting model aan leerkracht, ouders en schoolteams
- ondersteunen bij invoering van het model op school
- communicatie ondersteunen tussen ouders, leerling en school
- meedenken in schoolbeleid moeilijk(er) lerende kinderen

PAC-rekenen/dyscalculie

- adviseren aanpassing van de rekenleerstof bij (ernstige) rekenproblemen
- ondersteunen bij opstellen eigen leerlijn rekenen
- ondersteunen bij opstellen van een groepsaanpak voor rekenen
- analyseren van rekenresultaten van individuele leerlingen en groepen samen met de leerkracht
- meedenken bij aanvraag voor dyscalculie-verklaring

PAC-dyslexie

- (ernstige) lees- en spellingproblemen van een leerling in kaart brengen met de leerkracht
- adviseren over mogelijke interventies
- meedenken bij aanvraag dyslexieverklaring
- informeren over route traject van vergoede dyslexiezorg
- adviseren over protocollen rond de aanpak van lees- en spellingonderwijs
- adviseren over mogelijkheden inzet (ICT)hulpmiddelen voor school en thuis

PAC-ZML

Dit is een PAC-traject dat ingezet kan worden bij de begeleiding van zeer moeilijk lerende kinderen binnen het reguliere onderwijs. Vaak gaat het om jonge kinderen waarbij ook contact gelegd wordt met de voorschoolse voorziening.

- meekijken naar mogelijkheden zeer moeilijk lerende leerling binnen regulier onderwijs
- onderzoeken mogelijkheden zelfstandig functioneren
- ondersteunen bij opstellen plan van aanpak
- bekijken geschiktheid schrijfmethode
- adviseren over aanpassingen in de groep

PAC-ziektebeelden

- adviseren leerkracht en school over aanpassingen met betrekking tot leerlingen met zeer diverse ziektebeelden, zowel acuut als chronisch
- communicatie ondersteunen tussen ouders, leerling en school
- adviseren over mogelijke aanpassingen in lesstof, klassenmanagement, bewegingsonderwijs, buitenspelen en/of meubilair
- adviseren over mogelijkheden leerling met betrekking tot zelfstandigheid, zelfredzaamheid en het nemen van initiatief
- adviseren over aanvraag (kortdurende) arrangementen, eventueel in combinatie met inzet Onderwijs aan Zieke Leerlingen (OZL)

PAC-lichamelijke beperking

- adviseren leerkracht en school over aanpassingen met betrekking tot leerlingen met zeer diverse ziektebeelden
- communicatie ondersteunen tussen ouders, leerling en school
- adviseren over belastbaarheid, uithoudingsvermogen en acceptatieproces leerling
- adviseren over mogelijke aanpassingen in lesstof, klassenmanagement, bewegingsonderwijs, buitenspelen en/of meubilair
- adviseren over mogelijkheden leerling met betrekking tot zelfstandigheid, zelfredzaamheid en het nemen van initiatief

PAC-SEO

SEO staat voor sociaal-emotionele ontwikkeling, waarbij het gaat om vragen over leerlingen met sociaal-emotionele problemen en/of gedragsproblemen die belemmerend zijn voor hun schoolse functioneren.

- adviseren aan de hand van observatie
- adviseren over klassenmanagement
- interventies leerlingen in geval van persoonlijke problematiek
- adviseren over inzet professionele hulpverlening of training

PAC-hoogbegaafdheid

- bespreken van de aanpak en inzet van materialen, werkvormen of begeleidingstijlen aan de hand van observatie
- interventies met leerlingen
- meedenken over mogelijkheden van versnellen of het overslaan van een groep
- meedenken over mogelijkheden van het opstarten van een plusgroep binnen de school
- meedenken over schoolbeleid ten aanzien van hoogbegaafdheid

PAC-dynamische groep

Als een klas moeilijk te managen blijft na inzet van diverse interventies door de school of bij vroegtijdige signalering preventief in te zetten.

- uitvoerig gesprek met leerkracht(en) en intern begeleider (eventueel ook met directeur) aan de hand van groepsobservatie
- adviseren over rollen leerlingen, verbale en non-verbale communicatie, individuele en groeps kwaliteiten en interacties in de groep
- camerabeelden maken, analyseren en nabespreken (optioneel)
- mogelijkheden aanpak groep bespreken
- kortdurende interventies in de groep aan de hand van methodiek (optioneel)

PAC-(schrijf)motoriek

- adviseren op het gebied van schrijfmotoriek
- adviseren op het gebied van fijne motoriek bij jonge kinderen
- adviseren mogelijkheden eerstelijns hulpverlening

PAC-schooladvies

Wanneer een kind aangemeld wordt bij een school en de school twijfelt of het kind geplaatst kan worden kan PAC-schooladvies ingeschakeld worden. Ook wordt PAC-schooladvies ingezet als er sprake is van een doorplaatsing vanuit de sbo of speciaal onderwijs naar het basisonderwijs.

- ouders adviseren en begeleiden naar een school voor hun kind
- school en ouders zo nodig ondersteunen bij een aanvraag bij de TLV

PAC aanvragen?

Het PAC-traject kan door de intern begeleider bij het loket aangevraagd worden middels een formulier. Indien gewenst neemt de intern begeleider eerst telefonisch contact op met het loket om te overleggen over de mogelijkheden.

De formulieren zijn in het bezit van school en te vinden op de website onder Documenten. Sine Limite registreert alle PAC-aanvragen om zo een helder beeld te krijgen van de meest gestelde vragen om daarmee een adequaat antwoord te kunnen bieden op de ondersteuningsvragen van de scholen.

Wanneer het formulier binnenkomt bij het loket registreert de loketmedewerker de aanvraag en wordt de vraag doorgegeven aan de betreffende PAC-er. De PAC-er neemt binnen 5 werkdagen contact op met de intern begeleider, spreekt de aanvraag kort door en er wordt een eerste afspraak ingepland. School is verantwoordelijk voor het informeren en/of uitnodigen van ouders.

Bijlage 8 Informatie over arrangementen

Route

In een trajectoverleg brengen school, ouder(s) en de trajectmedewerker van Sine Limite de onderwijsbehoefte van de leerling in kaart. Dit wordt vastgelegd in het Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP). Ook anderen die betrokken zijn bij het kind kunnen uitgenodigd worden bij het trajectoverleg. Wanneer school, ouders en trajectmedewerker tot overeenstemming zijn gekomen zal de intern begeleider het arrangement aanvragen bij de Commissie voor Toelaatbaarheidsverklaringen (TLV). Formeel is het bestuur de aanvrager. De directeur van de school ondertekent namens het schoolbestuur. Ouders en trajectmedewerker zetten ook hun handtekening onder de aanvraag en kunnen desgewenst aanvullend hun visie kenbaar maken op de aanvraag.

Voor het aanvragen van een arrangement wordt het ingevulde POP ingediend bij het loket. Het loket beoordeelt of de aanvraag compleet en volgens de geldende afspraken ingevuld is. Wanneer dit het geval is zal het doorgestuurd worden naar de TLV. Zo niet, wordt de aanvraag teruggestuurd naar de school met de opmerkingen wat er ontbreekt.

De TLV bestaat uit een orthopedagoog en GZ-psycholoog van Sine Limite en een jeugdarts van de GGD. Het voorzitterschap wordt vervuld door een directeur van een basisschool. Na bespreking van de aanvraag koppelt de TLV naar school terug en in cc naar de ouders of het arrangement wel of niet wordt toegekend. Ook zal hierbij aangegeven worden wat de inhoud en duur van het arrangement is.

Bij het aanvragen van een arrangement wordt in het trajectoverleg geredeneerd vanuit de onderwijsbehoefte en niet vanuit een stoornis of beperking. Er wordt op maat gekeken naar wat de leerling nodig heeft en zo concreet mogelijk aangegeven wat de ondersteuningsbehoefte van de leerling is, van de leerkracht en van de school, en eventueel ook van de thuissituatie en leefomgeving van de leerling. De aanvraag gaat altijd vergezeld van het Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP).

De commissie toetst de aanvraag en controleert of er overeenstemming is tussen school, ouders en trajectmedewerker. Er wordt onder andere bekeken of er -in het geval van gedrag of sociaal- emotionele ondersteuningsbehoefte - aan de voorwaarde voldaan is dat het traject gespecialiseerde uitvoerder (kort) minimaal ingezet is².

Bij de zwaarte van de toekenning kunnen de volgende factoren een rol spelen:

- de complexiteit en mate van ernst van de problemen en de onderwijsbelemmeringen;
- de aard en omvang van de benodigde extra onderwijs en zorg;
- in welke frequentie (continu, elke dag, één keer per week of één keer per maand) en voor hoe lang (toekenning aantal uren) is het nodig om de ouders, leerkracht en/of het kind te ondersteunen;
- hoe de "weg terug" eruit ziet.

Om de arrangementen goed te kunnen omschrijven en daarmee het juiste arrangement toe te kennen werken we met de volgende indeling: ZML, LZK/LG, gedrag en epilepsie met daaraan een bedrag, c.q. tijdsbestek voor de duur van het arrangement gekoppeld.

De arrangementen zijn uiteraard maatwerk. Om toch een richtlijn te kunnen aanhouden is er voor deze indeling gekozen. Het is echter de bedoeling dat in de aanvraag de ondersteuningsbehoefte beschreven wordt en niet bovengenoemde beelden.

Voordat een leerling met een ondersteuningsvraag op het gebied van gedrag voor een arrangement in aanmerking komt is de gespecialiseerde uitvoerder altijd ingezet, voor minimaal 8 weken (= gespecialiseerde uitvoerder kort). In de praktijk zal, indien nodig, de uitvoerder ook vaak in de extra ondersteuning ingezet zijn voor maximaal 12 weken (= gespecialiseerde uitvoerder middel). Dit kan eventueel verlengd worden met nog een keer maximaal 12 weken.

Uiteraard kan voor leerlingen met een ondersteuningsvraag op het gebied van ZML of een lichamelijke beperking, ziektebeeld of epilepsie ook eerst de PAC-er of uitvoerder begeleiding bieden. In het geval van (langdurig) zieke leerlingen zal vaak de ondersteuning vanuit Onderwijs aan Zieke Leerlingen (OZL) ingezet zijn, bijvoorbeeld bij ziekenhuisopnames.

² In het POP staan de verplichte velden weergegeven die door de TLV worden gecontroleerd en gewogen. In voorliggende notitie is niet een uitputtende opsomming hiervan opgenomen.

In het geval sprake is van een calamiteit of een vraag die om direct handelen vraagt, kan de school met instemming van ouders bij het loket een 'Snel-aanvraag' doen. De voorzitter van de TLV kan op advies van de orthopedagoog of GZ-psycholoog van de TLV dan beslissen om een maatwerk- arrangement in te zetten. Er wordt altijd afgestemd met de trajectmedewerker van de school. De voorzitter meldt deze toekenningen in de TLV.

Voor welke leerlingen een arrangement?

Uitgangspunt bij het toekennen van arrangementen is altijd dat de geboden ondersteuning het niveau van de basisondersteuning overstijgt en onder het niveau van de intensieve ondersteuning blijft, namelijk plaatsing binnen het speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs. In geld uitgedrukt bedoelen we hiermee dat een arrangement jaarlijks niet meer mag kosten dan een plaatsing op het speciaal(basis) onderwijs met bijbehorende categorie³.

Hieronder zijn de ondersteuningsbehoeften waarvoor een arrangement aangevraagd kan worden uitgewerkt. Uren en bedragen staan in het overzicht op pagina 9.

Zeer moeilijk lerende kinderen (ZML)

Algemeen cognitief en sociaal-emotioneel functioneren

Het gaat hierbij om leerlingen met een zeer geringe sociale redzaamheid (zelfredzaamheid, verbale communicatie en sociale omgang) waardoor de leerling niet zelfstandig op een reguliere school kan functioneren. De leerling is zeer moeilijk lerend, met een IQ lager dan 60 (licht verstandelijke beperking) of een IQ tussen de 60 en 70 met daarbij een zeer geringe sociale redzaamheid. De basisondersteuning en extra ondersteuning van de school zijn ontoereikend voor de leerling.

Voor ZML-leerlingen zijn verschillende arrangementen beschikbaar. Bij sommige kinderen zoals kinderen met syndroom van Down kan jaarlijks de maximale toekenning nodig zijn. Ook is het mogelijk om kort een zeer intensief arrangement te bieden om vervolgens af te bouwen naar een meer langdurig extra aanbod.

LZK/LG

Algemeen cognitief en sociaal-emotioneel functioneren

Het gaat hierbij om kinderen die langdurig ziek zijn of een lichamelijke beperking hebben, met een zeer geringe zelfredzaamheid en/of leerachterstand. Daarnaast is sprake van structureel verzuim (meer dan 25 % van de effectieve leertijd). Te denken valt bijvoorbeeld aan leerlingen met een hartafwijking, niet aangeboren hersenletsel (NAH), ernstige stofwisselingsziekten, diabetes of kanker. Ook kinderen met een lichamelijke beperking zoals spina bifida, cerebrale parese of progressieve spierziekte met een zeer geringe zelfredzaamheid vallen in de doelgroep LZK.

Voor LZK-leerlingen kan een arrangement van 17 tot 35 uur ingezet worden bij terugkeer na bijvoorbeeld ziekenhuisopname. In die periode kunnen mogelijke fysieke aanpassingen in school gerealiseerd worden. Voor LZK/LG-leerlingen zijn verder allerlei vormen van arrangementen mogelijk, afhankelijk van de ondersteuningsvraag.

Kinderen met DCD die meer ondersteuning nodig hebben kunnen dit krijgen van de gespecialiseerde uitvoerder of middels een PAC-traject. Ook kan de ondersteuning geboden worden door een fysiotherapeut bekostigd uit de zorgverzekering van de ouders. Uiteraard wordt door het trajectoverleg en TLV ook hier middels het POP bekeken of er sprake is van een ondersteuningsbehoefte van de leerling die voorgaande ondersteuning overstijgt.

³ Wanneer een kind een toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal (basis) onderwijs heeft en ouders besluiten hun kind toch op een basisschool aan te melden en de basisschool plaatst het kind, dan is het niet mogelijk dat een arrangement toegekend wordt aan de school. De TLV heeft immers geoordeeld dat intensieve ondersteuning noodzakelijk is en dat basisonderwijs met een arrangement onvoldoende antwoord geeft op de ondersteuningsbehoefte van het kind.

Gedrag

Algemeen cognitief en sociaal-emotioneel functioneren

Het gaat hierbij om kinderen die meer ondersteuning nodig hebben dan vanuit basisondersteuning en beschikbare extra ondersteuning op de school geboden kan worden. Bij deze kinderen is sprake van ernstige gedragsproblemen en/of psychiatrische problemen waarbij de (onderwijs) ontwikkeling van het kind in het gedrang is.

Voordat een arrangement wordt aangevraagd is altijd de gespecialiseerde uitvoerder betrokken geweest middels (minimaal) een kort traject (8 weken).

Wanneer er licht curatieve ondersteuning nodig is wordt dit geboden door de gespecialiseerde uitvoerder. Hierbij is te denken aan ondersteuning bij plannen en organiseren, aanbrengen structuur en concentratie en werkhouding. Deze vaardigheden worden vaak aangeleerd buiten de klas om vervolgens in de klas te oefenen, zodat de leerkracht hier ook intensief bij betrokken is. Ook het aanleren van sociale vaardigheden en het geven van psycho-educatie behoren tot de mogelijkheden. Daarnaast kan er een PAC-traject ingezet worden voor advisering aan en coaching van de leerkracht. In het geval van een PAC-SEO wordt er ook met de leerling gewerkt. Bij andere PAC-vragen is dit in overleg ook mogelijk.

De veiligheid van de leerling en de groep is een belangrijke afweging bij de toekenning van een arrangement. Een andere afweging is de intensiteit en complexiteit van de aanpak. Dit kan externaliserende maar ook zeker internaliserende problematiek betreffen. De inschatting van de haalbaarheid van een "weg terug" speelt ook een belangrijke rol bij de afweging van een arrangement voor deze kinderen.

Epilepsie

Algemeen cognitief en sociaal-emotioneel functioneren

Het gaat hierbij om kinderen met epilepsieproblematiek die meer ondersteuning nodig hebben dan vanuit de basisondersteuning geboden kan worden. Epilepsie kan invloed hebben op het gedrag, aandacht, concentratie, werkhouding (executieve functies), maar dit is lang niet altijd het geval. Dit is onder meer afhankelijk van de soort epilepsie, de mate waarin absences voorkomen en van de instelling en eventuele gevolgen van de medicatie.

Voor leerlingen met epilepsie is de inzet van ambulante begeleiders van de Waterlelie mogelijk. Dit is maximaal 33 uur op jaarbasis, inclusief verslaglegging en reistijd. Deze inzet bestaat uit voorlichting/workshop (evt. scholing), (aanvals)observatie, (medische) consultatie, advies, (neuropsychologisch) screeningsonderzoek, kortdurende ondersteuning van leerkracht en/of kortdurende begeleiding van de leerling.

Aansluitend de begeleiding van de Waterlelie of naast de begeleiding kan het bieden van basisondersteuning door de school voldoende zijn voor deze leerlingen.

Daarnaast kan de gespecialiseerde uitvoerder ingezet worden of, afhankelijk van de ondersteuningsvraag, een arrangement aangevraagd worden.

Verrijkgroep

Algemeen cognitief en sociaal-emotioneel functioneren

Het arrangement voor de verrijkgroep krijgt de leerling voor één jaar, gedurende één dag per week. De andere dagen van de week krijgt de leerling onderwijs op de eigen basisschool. De verrijkgroep is er voor (hoog)begaafde kinderen uit groep 6, 7 en 8 die al eigen leerlijnen volgen (compacten en verrijken volgens de tweede leerlijn van het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid) en aan extra plusaanbod deelgenomen hebben op de eigen school. Indien dit aanbod in de basisondersteuning nog onvoldoende antwoord geeft op hun onderwijsbehoefte of wanneer er bijkomende problematiek is, is er de mogelijkheid om deel te nemen aan de verrijkgroep.

Let op

Kinderen die vallen binnen bovenstaande kenmerken hoeven niet automatisch in aanmerking te komen voor een arrangement. Het is mogelijk dat de basisschool met basisondersteuning en extra ondersteuning door een gespecialiseerde uitvoerder voldoende te bieden heeft voor het kind. Naarmate er sprake is van een combinatie van factoren is de onderwijsbehoefte ernstiger en intensiever. Voorafgaand aan de toekenning van een arrangement vindt altijd een afweging plaats of basisondersteuning of extra ondersteuning (bijvoorbeeld door de gespecialiseerde uitvoerder) passend onderwijs kan bieden voor een kind. Ook is 'de weg terug' besproken. Indien de combinatie van factoren zorgt voor een langdurig en intensief traject vindt ook een afweging plaats of een (tijdelijke) plaatsing in het speciaal (basis) onderwijs een passende onderwijsplek is.

Inhoud arrangementen

De arrangementen kunnen voor verschillende tijdsduur worden ingezet. Dit kan kortdurend en intensief of langdurig met een lage frequentie ingezet worden. De arrangementen worden toegekend in de vorm van een budget met uitzondering van de verrijkingsgroep. Sine Limite organiseert jaarlijks op basis van de vraag één of meer verrijkingsgroepen en draagt zorg voor een leerkracht.

Met het budget kan de school zelf een onderwijsassistent of gespecialiseerde leerkracht inzetten. Wanneer de school hiervoor geen mogelijkheden heeft wordt er vanuit Sine Limite een arrangementmedewerker gekoppeld aan de school voor de duur van het arrangement.

Bijlage 9 Protocol afname en invoeren Cito-toetsen (juni 2015)

Om een goed beeld te krijgen van je eigen school is het op juiste wijze invoeren van de scores cruciaal. Als alle scholen op eenzelfde wijze hun gegevens invoeren ontstaat een stevige database van de gegevens waarop onderlinge vergelijking zowel intern als extern heel effectief kan zijn (monitoring). Groepen en scholen kunnen de gegevens uitwisselen om van en met elkaar te leren vanuit de resultaten (interne en bovenscholse intervisie). De gegevens dienen tegelijkertijd als check of de school voldoet aan de eisen van de inspectie. Om objectief vergelijken mogelijk te maken is dit protocol opgesteld voor het afnemen en invoeren van de Cito-toetsen.

1. Centrale richtlijnen

Bewust plannen en handleiding volgen: Belangrijk is om de adviesdata van Cito precies op te volgen. Volg de handleiding van de toetsen. De leerkracht is verantwoordelijk voor correctie en (snelle) invoer van de gegevens. Voorlezen en/of begeleiden van de toets is alleen per uitzondering in bepaalde gevallen met dyslectische leerlingen of leerlingen met extra ondersteuning toegestaan.

Groepstoetsen zijn leidend: Voor monitoring op groeps-, school- en bestuursniveau worden alleen de groepstoetsen gebruikt. In principe moet in groepsmetingen voor *alle* leerlingen een score opgenomen zijn in dezelfde kolom (zie onder voor OP-uitzondering). Daarom moeten later ingehaalde toetsen, bijv. bij ziekte, toch in de registratie van een *groepstoets* worden opgenomen.

Individuele toetsen in uitzonderlijke gevallen: In de volgende gevallen, en alleen dan, moet bewust worden gekozen voor opname van scores als individuele toets i.p.v. bij de groepstoets in ParnasSys (deze toetsen dan ook nooit laten 'meetellen voor inspectie!'):

- doortoetsen bij o.a. uitval (bijv. de groepstoets is DMT kaart 3, uitvallers worden verder getoetst met DMT kaart 1 en 2, dan de scores van kaart 1 en 2 als individuele score invoeren); hierbij moet echter altijd een score (bijv. voor DMT kaart 3) in de groepsmeting zijn opgenomen;
- een extra toets als een leerling op een ander niveau werkt (niet vallend onder de landelijke eisen van een ontwikkelingsperspectief- OOP⁴), waarbij echter ook een (via de vaardigheidsscore van de individuele toets berekende) score in de groepsmeting moet zijn opgenomen (met een opmerking);
- bij een leerling waar -volgens de landelijke eisen- een ontwikkelingsperspectief (OOP) is opgesteld (onderdeel uitmakend van een POP); hierbij worden de scores alleen individueel ingevoerd voor de vakken waarop dit OOP betrekking heeft; de overige scores horen in de groepsmeting;
- de school ervoor heeft gekozen om alle (zij)instromende leerlingen één jaar lang niet mee te tellen bij de groepscores; en hetzelfde voor leerlingen die korter dan vier jaar in Nederland verblijven én om die reden het Nederlands onvoldoende beheersen; dit schoolbeleid moet gedocumenteerd zijn.

Alleen in de laatste gevallen (leerling met OOP, kort op school, kort op Nederland met taalachterstand) mag het invoerveld van een leerling bij een groepsmeting leeg blijven. Neem dan wel een opmerking op met de redenen. Dus dit geldt niet voor alle kinderen met een POP.

Deze richtlijnen worden in dit protocol nader beschreven en uitgelegd.

⁴ In ons samenwerkingsverband werken we met een POP. Wanneer het uitstroomniveau is bepaald in het POP –omdat de leerling het eindniveau van groep 8 niet haalt- is er sprake van een OOP volgens de landelijke eisen. Dit is in een trajectoverleg geformuleerd en ondertekend door school en de ouders.

2. Richtlijnen voor afname en invoer van Cito-toetsen⁵

2.1 Keuze, planning en tijdstip

- Iedere school is vrij om zelf het pakket van toetsen samen te stellen. Voorwaarde hierbij is dat minimaal een rapportage van de vier hoofdvakgebieden (technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen) vanuit het toetspakket te maken is.
- De afnamemomenten van de LOVS-toetsen worden volgens het rooster van Cito ingepland in het jaarrooster. Wanneer men buiten de aangegeven maand toetst kan dit namelijk effect hebben op de normering.
- Toetsafnames gebeuren op het moment dat de leerlingen uitgerust zijn en concentratie zo veel mogelijk gewaarborgd is.
- Per dag worden niet meer dan twee toetsmomenten uitgevoerd van 30-45 minuten (uitzondering hierbij zijn de entree- en eindtoets). Deze momenten worden zodanig gepland dat tussentijds altijd minimaal een pauze van 15 minuten wordt geboden.
- Vooraf mag m.b.v. oude of eerdere toetsen de interpretatie van vraagstellingen en het omgaan met meerkeuzeantwoorden geoefend worden. De inhoud van toetsen (bijv. specifieke sommen of woorden) mag in de periode voor de toets niet besproken worden.

2.2 Richtlijnen voor de afname

- De wijze van afname is altijd strikt volgens de richtlijnen die in de handleiding zijn vermeld, uitzonderingen worden hieronder beschreven.
- Bij voorkeur neemt de eigen leerkracht van de leerling/groep de toets af.
- De eigen leerkracht is ook verantwoordelijk voor de juistheid van het nakijken van de toets.
- Klassikaal voorlezen van de toetsen is niet toegestaan, behalve wanneer dit uitdrukkelijk in de handleiding is aangegeven.
- Ook aan individuele leerlingen of aan kleine groepjes wordt niet voorgelezen, met uitzonderingen van a. leerlingen met de diagnose dyslexie of b. bij een vermoeden van ernstige dyslexie. Dan mag de toets begrijpend lezen en de woordenschattoets worden voorgelezen (evt. ook eerst zelf lezen en daarna voorgelezen). Een vermoeden moet in een aparte notitie conform het protocol dyslexie gedocumenteerd en gestaafd zijn (meer dan een jaar achterstand op DMT en/of AVI en/of spelling terwijl andere vakken op niveau zijn). Op grond van de problematiek van de leerling kan de school verdergaande keuzes maken, bijv. voorlezen van zeer talige rekentoetsen. Voor leerlingen die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring staat in de dyslexieverklaring vermeld van welke voorzieningen en hulpmiddelen zij gebruik mogen maken.⁶
- Leerlingen met een specifieke indicatie m.b.t. het toetsen (gedocumenteerd) mogen de toets afgezonderd van de groep maken en/of voorgelezen krijgen.
- Bij een afnamemoment van een groepstoets worden in principe van alle leerlingen van de groep scores ingevoerd. Er zijn slechts beperkte uitzonderingen, zie hieronder.

⁵ De term cito-toetsen wordt hier voor het gemak gehanteerd. In enkele gevallen zullen hier ook andere niet-methodegebonden toetsen onder vallen.

⁶ Sine Limite wijkt hier bewust af van de handleiding van cito waarin als enig alternatief het afnemen van de toets 'begrijpend luisteren' wordt voorgesteld. Wat betreft de eindtoets moeten wel de daarvoor door cito opgestelde regels worden gevolgd met de daarbij geboden (digitale) alternatieven.

2.3. Richtlijnen voor invoering in ParnasSys

- De gegevens van de afname worden bij voorkeur door de leerkracht ingevoerd. De leerkracht is op de hoogte van de afspraken in dit protocol. Als de school voor deze taak een aparte medewerker heeft, dan dient deze medewerker zeer goed op de hoogte te zijn van de afspraken over invoer van de gegevens en van de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen. De leerkracht blijft altijd verantwoordelijk voor de juistheid van de ingevoerde gegevens.
- Zieke leerlingen worden zodra ze weer op school zijn binnen één week getoetst en deze gegevens worden bij de groepsafname ingevoerd (dus NIET als individuele meting of als tweede groepsmeting).⁷
- Wanneer slechts een deel van de groep op een onderdeel wordt getoetst, (bijv. DMT1 en 2 in groep 6 bij uitvallers of AVI) dan worden deze gegevens als individuele toets bij de betreffende leerling ingevoerd. Dit in verband met onterechte beïnvloeding van de groepscores (anders zouden mindere lezers dubbel of driedubbel worden geteld).⁸
- Bij bijzonderheden zoals voorlezen (zie boven) wordt bij de groepsmeting naast de score de opmerking ingevuld met "voorgelezen i.v.m. (vermoeden) dyslexie" of "toetsbegeleiding rugzakleerling".
- Een leerling hoeft aan een groepstoets niet deel te nemen als de leerling korter dan één jaar aan de school verbonden is (dit moet dan voor *alle* instromende leerlingen zo zijn).
- Hetzelfde geldt voor een leerling die korter dan vier jaar in Nederland verblijft én om die reden het Nederlands onvoldoende beheerst.⁹
- Verder mag van het invullen van groepstoetsen alleen worden afgezien in het geval van leerlingen *met* een ontwikkelingsperspectief.

2.5. Leerlingen met ontwikkelingsperspectief

Het beschikken over een POP alleen is niet voldoende om de scores van een leerling buiten de groepscores te houden. Men mag een leerling score pas buiten de groepscore houden wanneer in een trajectoverleg besloten is om een leerling in een aangepaste leerlijn te plaatsen omdat het eindniveau van de basisschool niet behaald wordt. In het OOP van het POP moet het uitstroomprofiel en uitstroombestemming ingevuld zijn en voorzien zijn van handtekeningen van ouders en school. De voorwaarden waaraan hiervoor voldaan moeten worden zijn:

- Er heeft een trajectoverleg plaatsgevonden, waardoor een extern deskundige (Sine Limite) geadviseerd is over de aanpak. In de meeste gevallen heeft ook een onderzoek (niveaubepaling) plaatsgevonden, maar dit is niet -door inspectie- verplicht gesteld.
- concrete jaardoelen (leerlijnen) zijn gesteld en gedocumenteerd,¹⁰

⁷ In ParnasSys kunnen eerder afgenomen en ingevoerde groepstoetsgegevens na klikken op het potloodje gewijzigd, aangevuld of (bij betreffende rechten) verwijderd worden.

⁸ Het is niet de bedoeling om alle DMT-uitvallers als aparte groepsmeting op te nemen. De scores worden stuk voor stuk bij de individuele leerlingen ingevoerd. Groepsmetingen met slechts enkele leerlingen zijn sowieso fout. En AVI-toetsen alleen als groepsmeting opnemen als er voor alle leerlingen een waarde is.

Het afnemen van Kaart 1+2+3 heeft de voorkeur van CITO en is altijd mogelijk. En de inspectie normeert hierop in de groep 3 en 4. Dus in groep 4 en lager neem je sowieso Kaart 1+2+3 af (behalve bij M3, dan Kaart 1+2). Vanaf groep 5 kun je als school uitsluitend Kaart 3 afnemen. Voor de monitoring staat centraal: voor de hele groep dezelfde keuze maken en dus één kolom invullen (Kaart 3 OF Kaart 1+2+3).

⁹ Zie voor de precieze bepalingen de actuele versie van "Analyse en waarderingen opbrengsten, primair onderwijs" van de inspectie van het onderwijs op www.onderwijsinspectie.nl. NB: Ingelezen gegevens (per DOD) van overgestapte leerlingen worden per definitie in ParnasSys als individuele toetsen weggeschreven.

¹⁰ In ParnasSys moet het ontwikkelingsperspectief per betreffend vak en jaar aangepast worden (onder toetsen/ontwikkelingsprognose). Dit alleen is echter onvoldoende. Om aan de eisen van de inspectie te voldoen, is het belangrijk om het OOP conform het POP in het trajectoverleg vast te stellen en in ParnasSys op te nemen.

In het geval van een naar beneden bijgesteld OOP (ofwel afwijken van de 100% resp. 60 die als einddoel) moet duidelijk worden dat deze leerling zal gaan uitstromen op een niveau ruim onder dat van eind groep 7. Het toetsniveau wordt aangepast aan het ontwikkelingsperspectief en voor de betreffende vakken wordt de score van de toets ingevoerd als individuele meting via de leerlingmap. Voor de onderdelen van de scores waarbij het OOP hoger is dan M7/E7 wordt de score wel ingevoerd bij de groepsscores.¹¹

In enkele gevallen, bijv. bij (Z)MLK leerlingen, worden al eerder dan in groep 5/6 aanpassingen in de leerstof ingesteld. Ook in dat geval heeft de leerling een POP met een OOP waarin een voorlopig uitstroombestemming zijn geformuleerd. Dit is een voorwaarde voor het al dan niet invoeren als individuele score.

2.6 Leerlingen met een POP

Zolang een leerling (nog) niet over een ontwikkelingsperspectief beschikt (OOP, zie boven) worden ook de scores van die leerling met sterk afwijkende prestaties bij de groepstoets ingevoerd. Dit betekent dat leerlingen met een POP, zonder een vastgesteld OOP (zoals hierboven beschreven) voor de monitoring onderdeel van de groep uitmaken! Om een juist groepsgemiddelde te verkrijgen is het van belang dat ook van deze leerlingen een score wordt ingevoerd. Dit kan op de volgende manieren:

- De vaardigheidsscore van de toets die op een ander niveau gemaakt is, wordt omgezet naar het niveau van de groepsscore (zie handleiding van de citotoets, bijlage vaardigheidsscores). Dit heeft de voorkeur.
- De school kiest ervoor om deze leerlingen met de groepstoets mee te laten doen en vult deze score in. Daarnaast maken de leerlingen dan een toets op hun eigen niveau, waarvan de score individueel ingevoerd wordt via de leerlingkaart.
- De school kan een fictieve hoogste (A), respectievelijk laagste score (E) invoeren. Dat kan als de desbetreffende leerling een A- resp. E-score scoort in de toets van een half jaar hoger/lager of een A/B- resp. D/E-score in de toets van een jaar hoger/lager. Het is van belang bij het invullen van deze fictieve score de opmerking "ingevuld n.a.v. score lagere/ hogere toets" toe te voegen. Deze leerlingen maken ook een toets op hun eigen niveau.

Bij alle individuele score is een opmerking zinvol over de aanleiding (bijv. 'i.v.m. POP').

4. Cito-toetsen en doublure

De didactische leeftijd (dl) wordt in ParnasSys automatisch teruggezet als een leerling doubleert. Wanneer scholen werken volgens een leerstofjaarklassensysteem krijgt de leerling een herhaling van de lesstof en kan de vergelijking met leerlingen op groepsniveau een reëel beeld geven van de vorderingen van de leerling. Bij overdracht naar VO of bij rapportage aan derden over het onderwijs aan deze leerling moet doublure altijd wel worden vermeld. Voor de hoofdvakgebieden waar een leerling toch duidelijk vooruitloopt op de nieuwe groep, kan in *uitzonderlijke* gevallen de didactische leeftijd handmatig worden verhoogd voor een reëler ijkpunt van de toetsen.¹²

¹¹ In ParnasSys kan het verwachte uitstroombestemming van de leerling worden vastgesteld via de grafiek ontwikkelingsperspectief (niet-methodegebonden toetsen leerling). Rechts onderaan zie je het verwachte uitstroombestemming per vakgebied.

¹² De didactische leeftijd kan (in maanden) voor de hoofdvakgebieden in ParnasSys worden aangepast onder toetsen / didactische leeftijd. Het is wel aan te bevelen om een aantekening te maken om deze aanpassing elk half jaar te herzien en zo nodig weer terug te brengen.

Bijlage 10 Toelaatbaarheidscriteria Voortgezet Onderwijs

VMBO met LWOO:

De leerling heeft een IQ dat ligt tussen de waarden 75 tot en met 90;

Een leerachterstand van 1,5 jaar op minimaal twee van de vier domeinen inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spellen.

Of (zgn. beredeneerde afwijking)

De leerling heeft een IQ dat ligt tussen de waarden 91 tot en met 120;

Een leerachterstand van 1,5 jaar op tenminste twee van de vier domeinen inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spellen; sociaal-emotionele problematiek

Praktijkonderwijs:

De leerling heeft een IQ dat ligt tussen de waarden 60 tot en met 80;

Een leerachterstand van 3 jaar op minimaal twee van de volgende vier gebieden: inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spellen.

Op basis van onderstaande einddoelen worden tussendoelen geformuleerd in objectieve termen. Ook de organisatie, werkwijze, leerstof en evaluatievorm – en momenten worden zo smart mogelijk beschreven in een POP.

Streefdoelen (conform inspectiecriteria en richtlijnen van het Eddy Hillesum Lyceum):

	Groep3		Groep4		Groep5		Groep6		Groep7		Groep8	
	LEERJAAR 1		LEERJAAR 2		LEERJAAR 3		LEERJAAR 4		LEERJAAR 5		LEERJAAR 6	
	DL 5	DL 10	DL 15	DL 20	DL 25	DL30	DL35	DL40	DL 45	DL 50	DL 55	DL 60
	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE
I: vmbo	5	10	14	18	22	26	30	34	38	42	46	50
II: lwoo	3	6	9	12	15	19	22	25	28	32	35	38
III: pro	1	2	5	7	10	12	15	17	20	22	25	27

Minimumdoelen:

	Groep3		Groep4		Groep5		Groep6		Groep7		Groep8	
	LEERJAAR 1		LEERJAAR 2		LEERJAAR 3		LEERJAAR 4		LEERJAAR 5		LEERJAAR 6	
	DL 5	DL 10	DL 15	DL 20	DL 25	DL30	DL35	DL40	DL 45	DL 50	DL 55	DL 60
	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE	DLE
I: vmbo	0	5	9	13	17	21	24	29	33	37	41	45
II: lwoo	0	0	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
III: pro	0	0	1	3	5	7	9	11	12	13	14	15

Bijlage 11 Taakprofiel Intern begeleider (IB)

De omschrijving is gebaseerd op de beschrijving van de beroepsgroep LBib.

1. Taak-informatie

Intern begeleider Senior leraar, excellente leraar of speciale functionaris.

Werkterrein en activiteiten

Een intern begeleider is coach en vraagbaak voor collega's, treedt op als kenniscoördinator, geeft handelingsadviezen, denkt mee over schoolontwikkeling en is coördinator in het web van (flexibele) ondersteuningsmogelijkheden. Ook bevordert de intern begeleider het partnerschap met ouders.

De ondersteuning en coaching van de leerkracht door de intern begeleider leidt tot deskundigheidsbevordering van de leerkracht en kwaliteitsverhoging van het onderwijs.

2. Context

De werkzaamheden worden verricht op een basisschool of speciale (basis) school.

De intern begeleider is onder verantwoordelijkheid van de directeur belast met het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van het (boven)schoolse zorgbeleid, de coördinatie en uitvoering van het ondersteuningsbeleid in de school, de begeleiding van leerkrachten en is verantwoordelijk voor eigen professionalisering.

3. Resultaatgebieden

I Coördinatie en uitvoering van ondersteuningsbeleid in de school

- Draagt zorg voor en actualiseert dossiervorming en -beheer van de leerlingen in het leerlingvolgsysteem;
- stelt op basis van het ondersteuningsbeleid de jaarlijkse toetskalender op en zorgt voor de naleving en borging hiervan;
- is voorzitter bij leerling-/groepsbesprekingen, zorgoverleg, HGPD-intern en het trajectoverleg;
- coördineert en registreert meldingen en verwijzingen van leerlingen met ondersteuningsvragen;
- onderhoudt contact met de gezinscoach en is op de hoogte van de trajecten die de gezinscoach uitvoert;
- organiseert en coördineert coaching van leerkrachten op het gebied van basisondersteuning en extra ondersteuning;
- organiseert en coördineert inzet extra ondersteuning, onderzoeken en arrangementen;
- organiseert en neemt deel aan overleg met externen met betrekking tot leerlingen met ondersteuningsvragen;
- coördineert het proces met betrekking tot (tussentijdse) schoolverlaters¹³;
- coördineert het proces van zorgplicht en van (terug)plaatsing van leerlingen.

II Bijdrage aan beleidsvoorbereiding op (boven)schools ondersteuningsbeleid

- Analyseert de toetsresultaten op school- en groepsniveau en indien nodig op leerlingniveau;
- koppelt op schoolniveau de interventies en acties terug en begeleidt de interventies en acties op groeps- en leerlingniveau;
- adviseert en informeert de directeur bij het ontwikkelen van onderwijs- en ondersteuningsbeleid in de school en het bovenschoolse ondersteuningsbeleid;
- adviseert de directeur ten aanzien van de aanname van leerlingen met ondersteuningsvragen;
- vertegenwoordigt de school bij externe bijeenkomsten over passend onderwijs;
- kent het bovenschoolse ondersteuningsplan van Sine Limite en levert mede op basis hiervan een bijdrage aan het opstellen van het schoolspecifieke ondersteuningsplan (DOL op) en het schoolondersteuningsprofiel (SOP);
- levert een bijdrage aan de evaluatie van passend onderwijs in de school, op bestuursniveau en in het samenwerkingsverband.

¹³ Binnen de school zijn afspraken gemaakt over de rol van de intern begeleider bij de schoolverlaters groep 8.

III Coaching en begeleiding van leerkrachten

- Begeleidt leerkrachten bij hun pedagogisch en didactisch handelen ten aanzien van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte;
- legt systematisch klassenbezoeken af en begeleidt leerkrachten ten aanzien van het klassenmanagement;
- coördineert, begeleidt en coacht waar nodig, bij het analyseren van gegevens over de ontwikkeling van leerlingen, het opstellen en uitvoeren van plannen;
- bewaakt het ontwikkelingsproces van leerlingen;
- begeleidt en adviseert bij het afnemen van specifieke (diagnostische) toetsen en het invullen van observatie-instrumenten;
- observeert klassensituaties in de aanpak van leerlingen met ondersteuningsvragen;
- ondersteunt in de contacten met ouders van leerlingen met ondersteuningsvragen;
- stemt de interne ondersteuningsvraag en inzet van de juiste ondersteuningsmogelijkheden af binnen de eigen school en/of via het loket.

IV Coördinatie van kennis

- Draagt kennis over recente onderwijsontwikkelingen en specifieke ondersteuningsbehoeften van leerlingen over;
- zorgt voor uitwisseling van ervaringen binnen de school;
- verbindt individuele en collectieve leerprocessen;
- zorgt voor een eenduidige terminologie, afgestemd op de bovenschoolse structuur van Sine Limite;
- adviseert de directie over na- en bijscholing op schoolniveau;
- werkt vanuit de visie, kernwaarden en uitgangspunten van de school en van Sine Limite en draagt dit uit naar het team.

4. Bevoegdheden, kader en verantwoordelijkheden

Beslist bij of over:

het analyseren van de ondersteuningsactiviteiten, toetsresultaten en besprekingen over leerlingen en het op basis daarvan uitwerken van didactische leerlijnen, het opstellen van het schoolspecifieke ondersteuningsplan, het zorgdragen voor opzet en uitwerking van het leerlingvolgsysteem volgens afspraken in het ondersteuningsplan, het observeren van klassensituaties teneinde coaching en/of advies te geven aan leerkrachten voor aanpak van leerlingen met hulpvragen.

Kader:

Het schoolspecifieke ondersteuningsplan en beleidslijnen van de school.

Verantwoording:

Aan de directeur van de school binnen de functieomschrijving wat betreft de kwaliteit van de bijdrage aan het (boven) schoolse bij- en nascholingsbeleid, de ontwikkeling van coördinatie en uitvoering van het ondersteuningsbeleid in de school, van begeleiding van leerkrachten en van de professionalisering betreffende het team en zichzelf.

5. Contacten

- Met de directie over de kaders waarbinnen de ondersteuning plaats moet vinden om te coachen en adviseren;
- met leerkrachten over de ondersteuningsvraag en de begeleiding van leerlingen voor coaching en afspraken;
- met ouders over passend onderwijs in het algemeen en over ondersteuning van hun kind;
- met externe instanties over de begeleiding van kinderen met ondersteuningsvragen en/of hun ouders om overleg te voeren en af te stemmen;
- met bovenschoolse organisaties en netwerkcontacten over het bovenschoolse ondersteuningsbeleid;
- met speciaal (basis) onderwijs en voortgezet (speciaal) onderwijs.

6. Opleidingseisen en professionalisering

Opleidingseisen:

- PABO, heeft minimaal vijf jaar ervaring als leerkracht;
- Masteropleiding SEN of vergelijkbare opleiding, erkend door LBib;
- coachingsopleiding.

Professionalisering:

- Houdt de voor het beroep vereiste bekwaamheden op peil en breidt deze zo nodig uit;
- neemt deel aan scholings- en ontwikkelingsactiviteiten;
- bestudeert relevante vakliteratuur.

Kennis en vaardigheden:

- Algemeen theoretische en praktische vakinhoudelijke, didactische en pedagogische kennis;
- inzicht in de taak, organisatie en werkwijze van de school en het samenwerkingsverband;
- competent in het coachen en begeleiden van leerkrachten;
- competent in het inzetten van verschillende coachingstechnieken;
- competent in het gebruik van relevante gesprekstechnieken;
- competent in het voorzitten van ondersteuningsoverleggen;
- competent in het motiveren van anderen;
- heeft een oplossingsgerichte denk- en werkwijze en creëert rust en ruimte;
- competent in het opzetten van plannen en het geven van adviezen.